

Stap 3 mix

De planning is sommige antwoorden uit te breiden (suggesties zijn welkom). Later het bestand opnieuw downloaden zal daarom zinvol zijn. De slordigheden die er altijd insluipen zijn er dan ook deels uit.

3

- 1) 1. ... ♖f4+ 2. ♗xd4 ♗xd4. Aftrekschaak waarbij de röntgendekking van de schaakgevende looper nodig is. Na 1. ♗d2+ speelt wit zijn koning en op elk ander aftrekschaak volgt 2. ... ♗xd4.
- 2) 1. ♖d2 (1. ♖d3? ♗f4+) (dubbele aanval: röntgenaantal).
- 3) 1. ♖c3+ ♖xc3 pat (verdedig door pat)
- 4) Wit buit het overwicht aan materiaal op de koningsvleugel uit. Verzwakking uitlokken en mat zetten.
 1. ♖e4 g6 2. ♖e5+.
 1. ♗e6 ♗f6. Zwart kan de matdreiging gemakkelijk dekken.
 1. ♗f7+ ♗xf7 2. ♗xf7 ♖xc3 is een slecht idee, ook al levert het paardschaak materiaalwinst op. Het paard is als aanvaller hier sterker dan de toren.
- 5) 1. ... ♗d5 2. ♗xd5 ♖xg4+ 3. ♗f1 cxd5. Zwart valt de gepende toren op f5 aan. Wit kan de toren niet dekken en dankzij de tussenzet met schaak wint zwart een toren.
- 6) 1. ♗g6+ hxg6 2. ♗h3# (mat in twee door toegang)
- 7) 1. ... b5 2. ♗xd4 bxa4 (insluiten)
- 8) 1. ... ♗f4 2. ♗g1 en zwart kan kiezen: 2. ... ♗xe2 en 2. ... ♖g5+ zijn het snelst (aftrekaanval)
- 9) 1. ... ♖xc1+ 2. ♗xc1 ♗d1+ (uitschakelen verdediging: weglokken+mat). De toren op c8 pent Td8 en daarom is meteen 1. ... ♗d1+ niet handig. Weglokken dus en niet slaan.
- 10) 1. ♗f8+ (na 1. ♗xc7 ♗c5 2. ♗b7 ♗xe4 kan zwart doorspelen) 1. ... ♗g7 2. ♗8f7+ ♗h6 3. ♗h1+ ♗g5 4. ♗g1+ (eeuwig schaak)
- 11) 1. ♗xg4 (penning: een gepend stuk is geen goede verdediger)
- 12) 1. h4 (1. ♗f6? h4 2. ♗xh4 ♗g2) 1. ... ♗g4 2. ♗f6. De enige manier om de laatste pion op het bord te houden.

4

- 1) 1. ... ♗xh3+ (dankzij penning) 2. ♗g1 ♗xh4 (dubbele aanval: toren) gepend.
- 2) 1. ... ♗g7 (1. ... ♗g7? 2. ♗h6+) (verdedig tegen vrijpion)
- 3) 1. ♖xh7+ ♗xh7 2. ♗h4# (toegang en dubbelschaak)
- 4) 1. c4 d3 2. a5 (vierkant)
- 5) 1. ♗b6+ cxb6 2. ♖a8# (mat in twee door toegang en baanruiming)
- 6) 1. ♖b7 ♖d8. Enige zet, de toren moet ♗a7 blijven dekken.
- 7) 1. ♗d8+ ♖xd8 2. ♖xe6# (uitschakelen verdediging: weglokken+mat)
- 8) 1. ... ♖f8 (1. ... ♗h7 2. ♖e4+) (schaak opheffen – dubbele aanval vermijden)
- 9) In deze jeugdpartij speelde zwart 1. ... ♗a8. Onlogisch om een aangevallen pion door een actieve toren te dekken. De laatste witte zet ♗d4-a4 dreigt een winnende aftrekaanval. Alleen de toren aanvallen pareert de dreiging en geeft nog tegenspel:
 1. ... b5 2. ♗xa7 b4 en e4 valt.
 1. ... a6 2. e5
 1. ... ♗fe8 2. e5
- 10) 1. ♗xb3 ♖xg4 (1. ... ♗c4 2. ♗d4; 1. ... ♗xb3 2. ♖xb4) 2. ♗xg4. Stukwinst dankzij röntgendekking.
- 11) 1. ... ♗f4! Wint het paard, anders komt de koning na 2. ... d2 niet meer in het vierkant (*Van Zuylen van Nyevelt 1792*)
- 12) 1. ♗h8+ (1. ♗b6? ♖a7+) 1. ... ♗a7 2. ♗h7+ ♗b8 3. ♗b6. Twee slimme tussenzetten verhinderen het schaak op a7.

5

- 1) 1. ♗xc7+ ♖xg2 2. ♖b8# (aftrekschaak) Het kopstuk wordt helper.
- 2) 1. ♖h8+ ♗xh8 2. ♗xf8# (uitschakelen verdediging: weglokken+mat)
- 3) 1. ... ♗xd4 2. c3 ♖f6. De tegenaantal op de dame redt het gepende stuk.
- 4) 1. g8♖+ ♗xg8 pat (verdedig door pat)
- 5) 1. ♗d5 ♗xd5 (1. ... ♗xd5 2. e8♖#; 1. ... ♗xb7 2. e8♖# (2. ♗xb7? ♗e8)) 2. b8♖+ (vrijpion verzilveren)
- 6) 1. ... g5 (uitschakelen verdediging: wegjagen+mat)
- 7) 1. ♗g5 ♖g6 2. ♗xe7 (dubbele aanval: röntgenaantal)
- 8) Kan wit de h-pion stoppen?
 1. ♗xg6+ wint want na 1. ... ♗f7 2. ♗f6+ komt de toren op f1. Na 1. ... ♗h8 2. ♗g5 h1♖ 3. ♗h6 wint wit gemakkelijk het pionneindspel. Na ♗xe6 staat wit al op een sleutelveld. Zie je dit dan hoeft je niet verder te kijken.
 1. ♗g1 zonder de e-pionnen zou dit genoeg zijn voor remise. Promotie tot dame of toren is pat, promotie tot looper verliest alle pionnen. Zwart houdt de e-pion in bevriende handen.
 1. ♗xg6 h1♖ is direct te verwerpen.
- 9) 1. ♗e1 ♗xh3+ 2. ♗e3 (verdedig tegen dubbele aanval – röntgenaantal)
- 10) 1. ♗f7 maakt gebruik van de kwetsbare stand van de zwarte stukken. De looper dekken kan niet (1. ... ♗c8 2. ♗e6+) en slaan

op f7 geeft wit een niet te stoppen vrijpion.

- 11) 1. ♖c5+! (1. ♖xa8? pat) 2. ... bxc5 3. ♖xa8 (pat vermijden) (*Tarasiuk 2013*)
- 12) 1. ... ♖b1 2. ♖f3 (2. ♖f1 ♖a1) 2. ... ♖a1 Overmacht van de zwarte stukken buit de kwetsbaarheid van de onderste rij uit.

6

- 1) 1. ♖xa3+ (1. ♗b2 ♗c4+ 2. ♗a1 d2; 1. ♗a1 ♗c2+ 2. ♗b1 ♗a3+ 3. ♖xa3+) 1. ... ♗xa3 2. ♗c5# (mat in twee): lokken)
- 2) 1. ♖a8+ ♗b7 (1. ... ♗d7 2. ♖xd2+) 2. ♖xd8 (röntgenschaak en röntgendekking)
- 3) tekening
- 4) Wit zit met een kwetsbare pion op e4 (kan niet door een andere pion worden gedekt). De pion staat ook de looper in de weg.
 1. ♗d5 ♖c5+ (1. ... ♗xd5 2. exd5) 2. ♗h1 ♗g4 3. h3
 1. ♗f5 een actieve zet maar alleen kan het paard niet veel uitrichten. Zwart speelt 1. ... ♖c5+ en 2. ... ♗e5. De witte looper blijft inactief.
 1. ♖f2 verhindert alleen dat zwart op e4 neemt (1. ... ♗xe4 2. ♗xe4 ♖xe4 3. ♖xf7+). Zwart kan 1. ... ♖c5 of 1. ... ♖ad8 spelen. De e-pion blijft zwak.
- 5) 1. ... ♗d8 2. ♖d7 ♗b6+ De dame kan b6 niet blijven dekken. Een verborgen penning.
- 6) 1. ♗d6# (mat in een dankzij 3x gepend stuk is geen goede verdediger)
- 7) 1. ... ♖xd2 (1. ... ♗c4 2. ♖c7) 2. ♖xd2 ♖f1+ 3. ♖d1 ♖f4+ (eeuwig schaak)
- 8) 1. ♗d5 ♗f8 2. ♗xb6+ (of 2. ♗d7+) (uitschakelen verdediging: weglokken+mat)
- 9) 1. ... f5 2. ♗g2 ♗f4+. Met de pion op g3 is de paardzet naar f4 helemaal uit beeld. Dat maakt fouten als 2. ♗g2 (juist is 2. exf5 om de zwarte e-pion kwetsbaarder te maken) wel begrijpelijk.
- 10) 1. ... ♖b7+ (na 1. ... ♖b1+ ontsnapt de koning naar h3) 2. ♖c6 ♖xc6+ 3. ♖xc6 ♖xc6 Tussenplaatsen op c6 is gedwongen en lijkt een veilige zet maar dankzij de röntgendekking wint zwart een volle toren.
- 11) 1. ... ♗e4+ 2. ♗f1 ♗xd3+ (aftrekschaak). Het staartstuk jaagt, het kopstuk zoekt een geschikt aanvalsdoel uit. Dat is niet de toren omdat wit mat op e8 blijft dreigen.
- 12) 1. ... ♗f4+ (1. ... ♗e3+? 2. ♗g1) 2. ♗g1 ♗h3# (dubbelschaak). Het staartstuk staat gepend zodat mat op g2 niet mogelijk is.

7

- 1) 1. b3 ♖xh4 2. c7 (vrijpion verzilveren)
- 2) 1. ... ♗h8 (1. ... ♗xe7 2. ♗f6+) (schaak opheffen en dubbele aanval vermijden)
- 3) 1. ... ♖e1+ 2. ♗f1 ♖xf1+ 3. ♗h2 ♖e2+ 4. ♗h1 ♖e1+. Remise door eeuwig schaak. Wit mag de dame niet met schaak op e5 laten slaan.
- 4) 1. ... ♖d2+ 2. ♗g3 ♗xe3 (wegjagen+hout)
- 5) 1. ♖b1 ♖d2 2. ♖xb7 (dubbele aanval: röntgenaanval)
- 6) 1. ... ♗xe5 2. dxe5 ♖xf3 (slaan+hout) of 2. ... ♗xe5 ♖xh1 (penning: een gepend stuk is geen goede verdediger)
- 7) 1. ♗e4 (1. ♗d8? f3 2. ♗h4 f2 3. ♗xf2 ♗g5) 1. ... ♗g5 2. ♗f3. De enige manier om de laatste pion op het bord te houden.
- 8) 1. ♗exg6+ hxg6 2. ♗xg6+ ♗e8 3. ♖h8# (mat in drie dankzij gepend stuk is geen goede verdediger)
- 9) 1. ♖h5. Dame activeren is goed. De dreiging 2. ♗g6 is niet te stoppen zonder materiaalverlies, anders mat: 1... h6 2. ♗g6+.
 1. 0-0 Geen slechte zet (ontwikkelen en koning veilig) maar aanwennen om te kijken of er een betere zet is, kan geen kwaad.
 1. ♖c1 Ook een ontwikkelingszet. Nu is nog niet duidelijk op welke lijn de toren het beste staat. De toren nog even laten staan is dan een idee. Na ♗xc3 slaat wit toch met de pion (versterkt centrum)
- 10) 1. ... ♗c1 2. ♗d2 ♗xb2
- 11) 1. ... ♖g3. Dame actiever neerzetten is genoeg. Na 2. ♖f3 wint 2. ... ♖h4+ 3. ♖h3 ♖e1+ snel.
- 12) 1. ♗e8 en 2. ♗g6# (mat in twee)

8

- 1) 1. ♗b5 Niet automatisch terugslaan. De paardzet dreigt een vork op c7. Dat kan zwart niet verhinderen.
 1. fxe4 De pion is een centrumpion en dat is prima. Hij neemt velden af, hij staat niet aangevallen en hij maakt veld f3 vrij. De zet is de beste als er geen paarduitval naar b5 (of d5) zou zijn.
 1. ♗xe4. Paard in het centrum maar het is gemakkelijk met f5 te verjagen.
- 2) 1. ... ♖xe6 (verdedig tegen mat dankzij gepend stuk is geen goede verdediger). Dreiging was ♖f7#.
- 3) 1. ♖h4+ ♗e5 2. ♖xd8 (röntgenschaak)
- 4) 1. ... ♗xd4 2. ♖b2 ♗xf5 (dubbele aanval: paardvork dankzij een gepend stuk is geen goede verdediger)
- 5) 1. ... ♗d8 (1. ... ♗f8? 2. ♗d7+) (schaak opheffen en paardvork vermijden)
- 6) 1. ♖c4 a5 2. ♖xc6+ bxc6 3. ♗a6# (mat door toegang). Bekend matbeeld met twee lopers.
- 7) 1. ♗e7 (vrijpion helpen en vijandelijke koning afhouden) (*Averbakh 1954*)
- 8) 1. ... ♗g4+ 2. hxg4 ♖h6# (mat in twee) door toegang)
- 9) 1. ♖c7 (uitschakelen verdediging: weglokken+mat). Dreigingen 2. ♖xe8 en 2. ♖xe7 zijn niet te pareren.
- 10) 1. ♗e3 (1. ♗xb5? ♗d4 2. ♗c6 b5 3. ♗xb5 ♗c3). Eerst de vijandelijke koning afhouden is de enige manier om de laatste pion op het bord te houden.
- 11) 1. ♗f3 (een vergissing is 1. ♗g6 hxg6+ 2. ♗xg6 ♗e4+) 1. ... ♗xf3 pat (*Velikhhanov 1990*)
- 12) 1. ♖h4+ (1. ♖xa2 ♗xf3) 1. ... ♖h4 2. g4+. Wit lokt de zwarte dame weg en zet mat.

9

- 1) 1. ♖d1 (insluiten)
- 2) 1. ... ♗b7 (1. ... ♙xa5 2. ♘d6). Zwart sluit het paard in. De looper kan wit niet slaan, de koning moet binnen het vierkant van de c-pion blijven.
- 3) 1. ... ♙xc3 2. ♗g4+ ♗h8. Zwart dacht met slaan op c3 een stuk te winnen. Zonde van de mooie looper, beter zou 1. ... ♗xa4 zijn. Bijtjids je fout inzien en niet het stuk proberen te redden: 2. ... ♙g7 3. ♙h6 loopt mat.
- 4) 1. ♖bb5! (1. ♖ba4 ♘g3) (penning: aanval op een gepend stuk) dankzij een gepend stuk is geen goede verdediger. (Stavrietsky 2009)
- 5) 1. ... ♘f4+ (1. ... ♘e3+? 2. ♙g3 ♘xd1 3. ♖axd1) 2. ♗h1 ♗g2# (aftrekschaak) Niet direct het kopstuk op de dame afvuren. Eerst kijken of er beter is.
- 6) 1. e6! (op winst spelen verliest 1. ♗f5 ♗f3 2. ♗f6 ♗f4) 1. ... fxe6 pat (Zinar 1984)
- 7) 1. ♖h5+ gxh5 2. ♗g7# (mat in twee): toegang)
- 8) Hoe dekt zwart zijn b-pion?
 1. ... b5. Meestal niet handig omdat zwart twee zwakke pionnen krijgt (a6 en c6). Hier is de pionzet fantastisch omdat de witte toren geen zet meer kan spelen.
 1. ... 0–0–0. Ontwikkelen en dekken lijkt logisch en rokeren is niet slecht, maar lang niet de beste.
 1. ... ♖a7. Niet alleen een lelijke zet, maar kost een pion na 2. ♙b8 en 3. ♖xb7.
- 9) 1. ♗d4+ ♗g8 2. ♗f1 (verdedig tegen mat door tussenplaatsen voorbereiden)
- 10) 1. ♘f5 ♗d8 (1. ... ♗e5 2. ♙f4) 2. ♘xd6. De dame kan d6 niet blijven dekken. Wegjagen+hout omdat zwart het paard niet mag slaan.
- 11) 1. ... ♘e5 (dubbele aanval: paardvork dankzij een gepend stuk is geen goede verdediger)
- 12) 1. ♖fe2 ♗g6 2. ♖2e6+ ♗f6 3. ♖xf6+ (kwetsbaarheid uitbuiten: koning heeft weinig mobiliteit en de dame is in zulke gevallen een verdediger van niks).

10

- 1) 1. ♗f4+ ♗d5 2. ♗c4# (mat in twee: jagen)
- 2) 1. ... ♖d8 2. ♗c4 ♗xd4 3. ♗xd4 ♖xd4 (dubbele aanval: röntgenaanval) Eerst met de dame slaan want ♙c8 moet gedekt blijven.
- 3) 1. a7! (1. ♗g6? ♗c6) 1. ... ♙xa7 2. f6! (2. ♗g6? ♙d4) Remise door laatste pion te ruilen.
- 4) 1. ♗g6+ ♖g7 2. ♗xf6 (uitschakelen verdediging: weglukken+hout)
- 5) 1. ... ♗xe2+! 2. ♙e2 ♗xb7. Remise door laatste pion te elimineren.
- 6) 1. ... e5. Eerst de d-pion dekken en pas na 2. ♘f3 ♗e7 is goed.
 1. ... ♗e7. De partijzet pent de c-pion maar wit kan op d4 slaan
 1. ... bxc5. Evenmin logisch. Na 2. ♗xc5 kan zwart de d-pion niet goed dekken.
- 7) 1. ♘xf6+ ♗xf6 2. ♗xf6 (aftrekaanval) Ineens staat de g-pion gepend.
- 8) 1. ♗e6 (1. ♙a2? ♗d4 2. ♙b1 d5) 1. ... cxd5 2. exd5 ♗b6 3. ♗xd6. Afwikkelen naar een gewonnen pionneindspel.
- 9) 1. ... ♗f4+ 2. g3 ♖c2+. Kwetsbaarheid uitbuiten: door overwicht aan materiaal en gebrek aan verdedigers.
- 10) 1. ♗h5+ ♗g8 2. ♖xd4 (tussenzet en een gepend is geen goede verdediger)
- 11) 1. ... ♗h7 (1. ... ♖xf8 2. ♗h6+) 2. ♗h4+ ♙h6+ (schaak opheffen en de dreiging ♗h6+ verhinderen)
- 12) 1. ♖f5 (1. ♗c4? ♖xc2#) 1. ... ♙xf5+ 2. ♗c4 (verdedig tegen mat door een vluchtveld te maken)

11

- 1) 1. ♘f4 ♗e1 2. ♘d3+ ♗e2 3. ♘xf2. Laatste pion elimineren.
- 2) 1. ♙d6 ♖xb7 2. axb7 (vrijpion maken)
- 3) De looper staat in. Hoe verdedigt zwart? Houd altijd rekening met de mogelijkheden van de tegenstander: die al in de stelling zitten en er komen na de gespeelde zet!
 1. ... ♗b7. De dame dekt vanaf b7 beide lopers en verhindert ♘xd5. Correcte zet.
 1. ... ♙f6. Houd geen rekening met de bestaande dreiging ♘xd5.
 1. ... ♗c7 2. ♘xd5 is nu mogelijk omdat de looper op a6 niet langer gedekt staat.
- 4) 1. ... ♗f4 (1. ... ♗f3 2. ♗g7 ♗g3 3. ♗xh6 ♗xh3) 2. ♗g7 ♗g5. Een koning kan altijd op verschillende routes kiezen. Soms maakt het niet uit, vaak wel.
- 5) 1. ... ♗xg5 (1. ... ♗xe1+ 2. ♗h2) 2. ♗xg5 ♙c2 (verdedig tegen mat). Zwart heeft genoeg materiaal voor de dame. Materiaal geven is altijd beter dan mat gaan.
- 6) 1. ♙h6+ ♗g7 (1. ... ♙g7 2. ♗h8#) 2. ♗h8# (mat in twee door een verdediger in een penning te lokken)
- 7) 1. ♙xa7 c5. Pion a7 was giftig. De looper gaat verloren.
- 8) 1. ♘xc6 ♗e8 (1. ... bxc6 2. ♙a6#) 2. ♘xa7#. Matbeeld: ♙♙. Zwart kan zijn dame geven met 1. ... ♖d8. Voor de liefhebbers.
- 9) 1. ♖db1 (1. ♖ab1? ♘b6 of 1. ... ♘e5) 1. ... ♗e5 2. ♗xb4 (dubbele aanval: röntgenaanval)
- 10) 1. ♘d4+ (1. e5 ♙xg7) (schaak opheffen door tussenplaatsen met tempo)
- 11) 1. ♙b4 ♗e8 2. ♗h5+ (bewaker erbij halen)
- 12) 1. ♗g6 ♗xd3 2. ♗xe6+ (uitschakelen verdediging: weglukken+mat)

12

- 1) 1. ... ♗xd4 2. cxd4 ♙b3# (uitschakelen verdediging: slaan+mat)

- 2) 1. ... ♖e4+ 2. ♗h1 ♖f2+ 3. ♗xf2 ♗xf2 (aftrekschaak)
- 3) 1. ♖a4 ♗c4+ 2. ♖xc4 (insluiten)
- 4) tekening: GM Jeroen Piket
- 5) tekening
- 6) 1. g4 ♖ac7 (1. ... ♗d7 2. ♖xd7+) De tegenaanval is de enige verdediging.
- 7) 1. h3. Een luchtgat maken is handig als er geen andere dringende zaken zijn. Na 1. ... ♗e6) 2. ♗xa7 staat zwart wel iets beter dankzij zijn actiever stukken.
 1. ♖e1. Voorkomt ook een eventueel mat op de onderste rij maar zwart kan nu met 1. ... ♗d2 op dameruil spelen (dat kost geen zet om a7 te dekken). Wit wint zijn pion niet terug.
 1. ♖c4. Te actief. Na 1. ... ♗d1+ 2. ♗e1 ♗xe1+ 3. ♖xe1 ♗e6 blijft wit gewoon een pion achter. De zwarte toren kan snel op d2 binnendringen.
- 8) 1. ♗h7 (verdedig tegen mat)
- 9) 1. exd5 e4 2. ♖c4 exf3 3. ♖d3. Niet elke doorbraak werkt. De witte koning staat in het vierkant.
- 10) 1. ♖f7+ ♖xf7 2. ♗e7# (mat in twee voor veldruiming)
- 11) 1. ♖f7+ ♖g8 2. ♖h6+ (eeuwig schaak). Mat op h1 verhindert 2. ♖xd6.
- 12) 1. g4 ♗f3 2. ♖f8+ (mat dreigen, bewaker erbij halen)

13

- 1) 1. ... ♖d3 2. ♖f7 ♖e4 3. ♖xg8 ♖f5 (koning activeren en laatste pion elimineren)
- 2) 1. ♗c7+ (1. b5+? ♖xb5) 1. ... ♖d5 2. ♗xc3 (röntgenschaak)
- 3) 1. ... h4 (uitschakelen verdediging: weglokken+mat)
- 4) Wit kan op drie manieren terugslaan op d4. Nadenken vereist.
 1. cxd4. Wit verbetert terecht zijn pionstructuur. Dat zwart met 1. ... ♖b4 de looper op d3 kan ruilen is jammer. De voordelen van een sterk centrum wegen zwaarder.
 1. ♖xd4. De slechtste keus. Zwart wint minstens een pion met 1. ... ♖g4.
 1. ♗xd4. Niet veel mis mee. De looper staat actief en ♖xd4 verbetert de witte pionstructuur. Zwart houdt met 1. ... ♗e7 gevolgd door ♖e5 de controle van e5 stevig in handen.
- 5) 1. ♖a4 b1♗ 2. ♖a3+ ♖b2 3. ♖b3+ ♖c2 4. ♖xb1 (verdedig tegen vrijpion)
- 6) 1. cxd6 (1. f4 ♖a1) 1. ... ♖a1. Ruil van de torens helpt in beide gevallen.
- 7) 1. ♗h7+ ♖xh7 2. ♗f7# (lokken, dubbelschaak en mat)
- 8) 1. ♖h3 g6 2. g4#. Toreneindspel, kwetsbaarheid (*Tal-Sturua 1982*)
- 9) 1. ... ♖f8 (1. ... ♖f7 2. ♗c4+ ♖f8 3. ♖xa5; 1. ... ♖d8 2. ♗d3+ ♖e8 3. ♖xa5) (schaak opheffen en een dubbele aanval vermijden)
- 10) 1. ... ♖d1 2. ♗f1 (2. h4 ♖xf2) 2. ... ♗xd2 (wegjagen+hout). De dame kan niet het paard en de toren blijven dekken.
- 11) 1. ♗c3 Kwetsbaarheid uitbuiten. Na 1. ... ♖g8 beslist 2. ♗g7 .
- 12) 1. ♖dd7 ♗xd7 2. ♖xg8#. Kwetsbaarheid uitbuiten. Zwart heeft te weinig verdedigers.

14

- 1) 1. ... ♗e5 2. ♗h4 ♗xb2 (dubbele aanval: röntgenaantal)
- 2) 1. ♖g5 (1. ♖h7 ♖h6#; 1. ♖xf5 ♖f6+) (schaak opheffen; mat en röntgenschaak vermijden)
- 3) 1. ♖f3 (uitschakelen verdediger gevolgd door een paardvork). Stap 4 onderwerp maar een makkie.
- 4) 1. ♖g1. Eerst verdedigen, dan pas lopen met de c-pion (1. ... ♖h2 is een dreiging). De zwarte koning kan vanwege zijn g4-pion niet in het vierkant stappen.
- 5) 1. ♖b1. Logisch, wit moet zijn toren activeren. Na 1. ... b6 2. ♗a6 ♖d8 kan hij met 3. a5 proberen met de toren binnen te dringen.
 1. ♗e2. De looper doet op e2 niet veel meer dan op f1. Zwart heeft tijd om pion b7 met te dekken.
 1. h4. Dreigt niet. Ook nu speelt zwart ♖a8-d8-d7.
- 6) 1. ♗xg7+ ♖xg7 2. ♖xf5# (dubbelschaak door toegang)
- 7) 1. ... ♖c3! 2. ♖xc3 (2. ♖d1 ♖xf3). Direct op f3 slaan is fout: 1. ... ♖xf3 2. ♖d2+ of 1. ... ♖xf3 2. ♖c4#. Remise door pat of onvoldoende materiaal (*Aloni 1996*)
- 8) 1. ♖xd5 ♗e8+ 2. ♖e3. Het dameschaak ontpent ♖f6. Na tussenplaatsen is ♖d5 weer veilig.
- 9) 1. ... ♖e8 (1. ... ♖bb7 2. ♗g8#) (verdedig tegen mat)
- 10) 1. ♗xh5+ gxh5 2. ♖h6# (mat in twee door toegang)
- 11) 1. ... ♖e8 met een winnende penning. De dreiging ♗xf6+ met 1. ... ♖g7 opvangen is gemakzuchtig. Kijken of er geen betere zet is.
- 12) 1. ♗a4 (valt het paard een derde keer aan) 1. ... ♖e7 2. ♖xc8+ en 3. ♗c6. Lastig maar de penning naar de koning op e8 is een bekend beeld (of zou het moeten zijn).

15

- 1) 1. ♖f3 ♗xe2 2. ♖xe2 (insluiten)
- 2) 1. ♖f2. Pareert de dreiging ♖e2. De torenzet is de beste. Soms is stug blijven staan beter dan ruilen.
 1. ♖fe1. Kost na 1. ... ♖xe1 2. ♖xe1 ♗xa4 de a-pion.
 1. ♖h1 ♖e2. Een toren op de 2e rij binnenlaten is onverstandig. Wit verliest snel materiaal.
- 3) 1. ... ♗c6 2. ♖xg7 ♖h1# Kwetsbaarheid uitbuiten. Dreig mat.

- 4) 1. ♖f7+ ♗h7 2. ♗g5# (aftrekschaak, jagen en mat)
- 5) 1. ... ♜b5 2. ♜f3 ♜xf5 (dubbele aanval: röntgenaanval)
- 6) 1. ... ♜b4 2. ♜xd2 ♜xb1+ (aftrekaanval en tussenzet)
- 7) 1. ♜xf7 ♜e3+ (1. ... ♜c6 is niet nodig). Niet alleen naar de dreiging van de tegenstander kijken.
- 8) 1. ♜xf6+ (1. ♜a8? ♜e8+ 2. ♜xe8; 1. ♗h8 ♜h7+ 2. ♜xh7) 1. ... ♗xf6 2. ♜h6#. Ook in het eindspel is mat mogelijk.
- 9) 1. b4+! (1. ♗a2 ♗b6 2. ♗b2 ♗c6 3. ♗c3 ♗d5 4. ♗d3 b4) 1. ... cxb4+ 2. ♗b3. Standaardwending.
- 10) 1. ♗c6 ♜xf3 (anders 2. ♜xd5) 2. ♜xd8+ (röntgenaanval dankzij een aftrekaanval met röntgendekking van ♗c6)
- 11) 1. ♜d6+ (1. ♜xd7 pat) (pat vermijden)
- 12) 1. ... ♜g5 (penning: pen) (*Halkias-Pandavos, Katerini 1992*)

16

- 1) 1. ♙a4 (1. ♙d3+? ♗xd3 2. ♗b2 a1♜+ 3. ♗xa1 ♗c2) (verdedig tegen vrijpion)
- 2) 1. ♜xe6+ ♗xe6 2. ♜e5# (mat in twee door toegang)
- 3) 1. ... ♙e3 (1. ... ♙a3? 2. ♜a4+) (aanval op een gepend stuk). Stukwinst is voldoende, 'ondekbaar' mat dreigen met ♙a3 houdt geen rekening met de mogelijkheden van de tegenstand.
- 4) 1. ♜g3! ♜xg3 (verdedig door pat) (*Copie 2012*)
- 5) 1. ... ♜h5 (insluiten)
- 6) 1. ... ♜xd3 2. ♙f1 (insluiten)
- 7) 1. ... ♗c1 2. ♜a3 ♜xb1 (uitschakelen verdediging: wegjagen+hout)
- 8) 1. ... ♙c7+ 2. ♗h3 fl♜+ 3. ♗h4 ♜f2+ (verdedig tegen mat door tegenaanval)
- 9) 1. ♗f2. Direct het paard naar een beter veld brengen is juist. Zwart moet geen tijd krijgen om ♜f8 en ♜f6 te spelen: 1. ... ♜f7 2. ♗g4 ♜f6 3. ♗xf6
1. ♜hg1 en 1. ♜g2 zie vorige opmerking. Fatsoenlijke zetten maar niet de manier om snel verder te komen.
- 10) 1. ♜xh7+ ♗xh7 2. ♙f1 (de koning niet laten ontsnappen na 2. ♜h3+ ♗g7). Nu is mat ondekbaar.
- 11) 1. ... ♙e4 (dubbele aanval: 2 stukken). Het aanvalsdoel is een tweevoudige aanval (♗f5) en een voordelige ruil (een minder vaak voorkomende; er wordt 2 keer heen en teruggeslagen).
- 12) 1. ♜xa7+ ♗g6 2. ♜a1 (verdedig tegen mat dankzij een tussenzet en röntgendekking). Op meteen 1. ♜a1 ruilt wit en wint zwart met 2. ... a5. De c- en d-pion kan de zwarte looper snel veroveren.

17

- 1) 1. ... f5 2. ♗f6+ (2. exf6 ♜xe4; 2. ♜e2 fxc4) 2. ... ♜xf6 (dubbele aanval: pion dankzij een gepend stuk is geen goede verdediger)
- 2) 1. ... f5 2. ♗c5 ♗xc3 3. ♗e6# Een actieve koning kan ook kwetsbaar zijn door te weinig mobiliteit) (*So-Kramnik, Parijs 2016*)
- 3) 1. ♜f2 ♙e7 2. ♜g1 (dubbele aanval). De looper hangt en er dreigt een penning).
- 4) 1. ♜xh6+ gxh6 2. ♜d8# (mat in twee door toegang)
- 5) 1. ♙e7+ (1. ♙h6+ ♗e8) (aftrekschaak en tussenplaatsen voorkomen)
- 6) 1. ♜h1 ♜xh1 (1. ... ♜xd1+ 2. ♜xd1) 2. ♜xh1 (verdedig door röntgendekking)
- 7) 1. ♗b5. Prima zet. Door de penning van ♗e7 kan zwart d6 niet afdoende dekken.
1. ♙b5. Een ontwikkelingszet zonder kracht. De penning van ♗d7 is ongevaarlijk. Direct 1. ... a6 (dwingt direct een looperzet af) of 1. ... cxd4 zijn goede reacties.
1. dxc5. Zwart slaat de centrumpion op e5.
- 8) 1. ... ♜xf1+ (1. ... ♜c2+ 2. ♜e3+) 2. ♗xf1 ♜xc1+ (dubbelschaak en uitschakelen van de verdediging: slaan+hout)
- 9) 1. ♜g2+ (1. ♜xh6? ♜b7+ 2. ♗f8 ♗xh6) 1. ... ♗h5 2. ♜h2+ ♗g5 3. ♜g2+ (eeuwig schaak).
- 10) 1. ♗b7! (de koning moet de pion blijven aanvallen) (1. c8♜? ♜c3+ 2. ♗b7 ♜xc8 3. ♗xc8 b5; 1. ♗d7 ♜c3 2. c8♜ ♜xc8 3. ♗xc8 b5) 1. ... ♜c3 2. ♗xb6 ♗b2 3. ♗b7 (remise). Er blijven twee koningen over. (*Iwanow 1962*)
- 11) 1. ... ♙d3 2. ♗f2 ♜xe2+ (2. ... ♙xe2? 3. ♜e1) (penning: aanval op een gepend stuk dankzij een gepend stuk is geen goede verdediger). Een drievoudige aanval.
- 12) 1. ♜e5 ♙c6 (1. ... ♙xb1 2. ♜f6+ ♙xf6 3. ♜xe8#) 2. ♜be1 (verdedig tegen dubbele aanval door penning)

18

- 1) 1. d4 ♗f6 (1. ... ♗g3 2. ♜e3#) 2. ♜e5#. (kwetsbaarheid uitbuiten en mat dreigen)
- 2) 1. h5 (insluiten)
- 3) 1. ♜d3+ (1. ♗d2? ♗b2) 1. ... ♗c4 (1. ... ♗b4 2. ♗b2) 2. ♜a3 (vrijpion bedwingen)
- 4) 1. ... ♙a6 (insluiten)
- 5) 1. dxc5. Niet altijd een goed idee omdat zwart met een ontwikkelingszet kan terugslaan. Nu goed omdat dat faalt op de vork 2. b4.
1. ♙e2. Een ontwikkelingszet waarna 1. ... c4 kan volgen. Dan staat het paard op a5 ineens niet slecht meer (het kan naar b3).
1. ♙b5+. Geeft zwart de kans het paard van a5 terug te zetten.
- 6) 1. ♜xf7+ ♗xf7 2. ♜xf7+. Materiaalwinst door een drievoudige aanval op f7 en een tweevoudige op a7.
- 7) 1. ♜d8+ ♙xd8 2. ♜xf7# (mat in twee door toegang)
- 8) 1. ♜h6+ ♗g7 2. f8♜+ ♗xf8 3. ♜h8#. Het opgeven van je vrijpion is niet altijd het eerste waar je naar kijkt.
- 9) 1. ♜h5 h6 2. ♜xc5 (dubbele aanval met twee stukken)
- 10) 1. ♗e3+ (1. ♗b4+? ♜d2) 1. ... ♗c7 2. ♗xc2 (aftrekschaak)

11) tekening: Magnus Carlsen

12) 1. g8♘+ (1. g8♞? ♜xh7#) (verdedig door pat)

19

- 1) 1. ♜2xe6 (penning: een gepend stuk is geen goede verdediger)
- 2) 1. ♜xc6+ ♙xc6 (1. ... ♞xc6 2. ♞b4#) 2. ♞e7# (mat in twee door toegang)
- 3) 1. ... f5. Goede manier om van de dubbele f-pion af te komen. Na 2. ♙xc6 bxc6 krijgt zwart een dubbele c-pion maar die kan helemaal geen kwaad. Er zijn voldoende verdedigers rond de zwarte koning en geen aanvallers.
 1. ... ♞e8. Niet slecht maar waarom de dame minder actief neerzetten
 1. ... ♞xg4. Wit kan gratis zijn paard activeren en f6 is niet te dekken (2. ... f5 3. exf5 ♙xf5? 4. ♘h6).
- 4) 1. ♙b5+. Zwart verliest materiaal want zijn stukken staan onhandig.
- 5) 1. ♞h5 (1. ♙xf6 gxf6) 1. ... h6 2. ♙xf6. Dame activeren en zwart heeft te weinig verdedigers.
- 6) 1. ♞e2 ♙e6 (insluiten door penning op te heffen en veld c4 aan de looper te ontnemen)
- 7) 1. ♞f1! gxf1 ♞+ 2. ♘xf1 ♙f2 (remise door 'ondekbaar' pat (*Rutz 1981*))
- 8) 1. ♞e8+ ♘h7 2. a8♞ (verdedig tegen mat door röntgendekking)
- 9) 1. ♞g8 (kwetsbaarheid uitbuiten door slechte stand koning)
- 10) 1. ♜xc6 bxc6 2. ♙xc6 (afwickelen) Het pionneneindspel wint gemakkelijker dan het toreneindspel
- 11) 1. ♙d5 ♘xd5 2. ♘b5 ♘d6 3. c4 ♘c7 4. ♘c5 en de witte koning verovert een sleutelveld.
- 12) 1. ♜xf6 (1. ♜dxf6 ♙f5+) Houd altijd rekening met de mogelijkheden van de tegenstander.

20

- 1) 1. ... g6 (1. ... g6 2. ♙xg6+; 1. ... ♙d5 2. ♙c6+) 2. ♙d7+ ♘f7 (verdedig tegen mat)
- 2) 1. ♞g8+ ♘xg8 2. ♘h7# (mat in twee door veldruiming en blokkeren)
- 3) 1. ... ♜xe7. Mogelijk als zwart ziet dat na 2. ♜d8+ ♜e8 kan volgen.
 1. ... ♘f8. Verliest niet en is beter dan de laatste mogelijkheid
 1. ... ♘h8. Laat mat in twee door toegang toe (2. ♞xh7+)
- 4) 1. ♘c5 (penning: aanval op een gepend stuk)
- 5) 1. ... ♞b1 (1. ... ♞xh5? 2. ♜xa1#) 2. h3 ♞xd1+. Kwetsbaarheid uitbuiten door een verzwakte onderste rij.
- 6) 1. dxe5 ♘xe5 2. ♞xd6 (aftrekaanval maakt een röntgenaantal mogelijk)
- 7) 1. b3 ♘b1 pat (1. ... e4 pat) Verdedig door pat (*Nadareishvili 1964*)
- 8) 1. c4+ dxc3 2. ♜xh4 (penning: een gepend stuk is geen goede verdediger)
- 9) 1. ... ♜b7 (1. ... ♜e2? 2. ♜xg7+) 2. ♜xg7+ ♜xg7 (aanval op een gepend stuk)
- 10) 1. ♜c6+ ♘b7 2. ♜xf6 (uitschakelen van de verdediging: slaan+hout)
- 11) 1. ♘e5+ ♘g8 2. ♞xe2 (dubbelschaak schakelt de dekkende toren uit)
- 12) 1. ... ♞e5+ (1. ... ♞a5+? 2. ♞c3+; 1. ... ♞e7+ 2. ♘e6+) (dubbele aanval: dame). Twee verleidingen om te vermijden.

21

- 1) 1. ♘c6+ ♜xa6 2. ♜b8# (mat in twee door aftrekschaak)
- 2) 1. c5 ♘f5 2. g4+ hxg4 (2. ... ♘e5 3. g6xh5 ♘d5 4. ♘g2 ♘xc5 5. ♘g3 ♘d5 6. ♘g4) 3. ♘g2 ♘e6 4. ♘g3 ♘d5 5. ♘xg4
Dankzij een pionoffer kan wit de zwarte pionstructuur waardoor de witte koning de pionnen op kan halen.
- 3) 1. ♙d5 (1. ♜c3 ♜c8) 1. ... ♜a1+ 2. ♘b2 (verdedig tegen dubbele aanval door tegenaantal)
- 4) 1. ... 0-0. Goede zet, koning in veiligheid brengen.
 1. ... ♙xe5 2. dxe5. Zwart staat een pion achter en heeft daarvoor compensatie (dat zegt de openingstheorie). Ruilen van de dames is dan niet handig.
 1. ... ♞e7 (de gespeelde zet kost na 2. ♞a4+ een stuk). Wit miste de dubbele aanval. Ook in de rest van de partij werden aan beide zijden stap 2 combinaties gemist en toegestaan. Niet erg. Onverstandig is om kinderen die nog geregeld stukken weggeven, 12 zetten theorie aan te leren. Die tijd is veel beter te besteden.
- 5) 1. ♙a5 (insluiten)
- 6) 1. ♙a5 ♞a6 2. ♙xd8 (dubbele aanval: röntgenaantal)
- 7) 1. ... ♜xa5 2. ♜xe4 fxe4 (materiaalwinst dankzij een tussenzet)
- 8) 1. ♞a1+ ♙f6 2. ♜f1 (penning: pen naar een veld)
- 9) 1. ♙xf4 ♞xa7 2. ♜xa7+ (een gepend stuk is geen goede verdediger)
- 10) 1. ... ♜e4 (penning: aanval op een gepend stuk). Drievoudige aanval.
- 11) 1. ♜c5+ (1. ♜c2+ ♘a7 2. ♜xb2 ♘a6) 1. ... ♘a7 2. ♜a5# (mat in twee door aftrekschaak en jagen)
- 12) 1. ... ♙c8 (insluiten)

22

- 1) 1. ♜g6+ ♘f8 2. ♞h8# (mat in twee dankzij een gepend stuk is geen goede verdediger)
- 2) 1. ... ♘c6. Ontwikkelingszet en dekt de toren.
 1. ... ♙f5. 2. ♜e1. Niet elke ontwikkelingszet is goed. Na 2. ♜e1 volgt een paardschaak op e7.
 1. ... ♙e6. Valt het gepende paard nog een keer aan maar laat een winnende aftrekaanval toe: 2. ♘e7+.
- 3) 1. ... e5 2. dxe6 ♞xd4 of 2. ... ♙xd4. (dubbele aanval: pion dankzij en een gepend stuk is geen goede verdediger). Verrassend.
- 4) 1. ♞b1 ♞h5 2. ♞b2+ Kwetsbaarheid uitbuiten, moeilijk dekbaar punt. De zwarte dame moet eigenlijk op de lange diagonaal blijven.

- 5) 1. ♖e7+ ♘xe7 2. ♗xd4 (verdedig tegen dubbele aanval)
- 6) 1. g4 (insluiten)
- 7) 1. ♗c6 ♜xc8 2. ♗xc8+ ♚f7 3. ♗f8# Kwetsbaarheid uitbuiten, moeilijk dekbare dreiging.
- 8) 1. ... ♘xd5 (1. ... ♗xg2+ 2. ♘xg2) (penning: een gepend stuk is geen goede verdediger)
- 9) 1. ♗f2 ♗f5 2. ♗d4 Kwetsbaarheid uitbuiten, moeilijk dekbare dreiging.
- 10) 1. ... ♗xf2+ (1. ... ♜xd8 2. ♖e7#; 1. ... ♗e6 2. ♗xg5) 2. ♜xf2 ♜xd8 (tussenzet om mat te voorkomen; de bewaker is weggevoerd)
- 11) 1. ♘d5+ ♜xd5 2. ♗g7# (uitschakelen verdediging: weglokken+mat)
- 12) 1. ♘g5+ ♚e8 2. ♜d8# (mat in twee door dubbelschaak en jagen)

23

- 1) 1. ... e4+ (1. ... g4+ 2. ♖xg4) (aftrekaanval)
- 2) 1. ... ♚h7 (1. ... ♜g8 2. ♖g6+ ♚h7 3. ♜b7+ ♜g7 4. ♜xg7#) (schaak opheffen en mat vermijden)
- 3) 1. ... ♜xb3 2. ♜xb3 ♗xb3 3. ♜c8+ (aftrekaanval)
- 4) 1. ... d4. Jaagt het paard uit het centrum weg. Na 2. ♖a4 is 2. ... ♖g6 wel een goede zet. Wit moet op f6 slaan omdat e4 hangt.
 1. ... ♖g6. Goede zet als wit op f6 zou moeten slaan (penning weg en dame in het spel). Wit speelt beter de tussenzet 2. exd5.
 1. ... dxe4. Niet logisch om ♖c3 te activeren. Nu is 2. ♗xd8 ♜fxd8 3. ♘xf6 gxf6 4. ♖xe4 verleidelijk (dubbelpion bij zwart). Zwart heeft wel actieve stukken. Beter is 2. ♖xe4 ♗xd1 3. ♖xf6+ (noodzakelijke tussenzet) 3. ... gxf6 4. ♜axd1.
- 5) 1. ... ♖c3+ 2. ♘xc3 ♜e3# (uitschakelen verdediging: weglokken+mat)
- 6) 1. ... ♜xg2+ 2. ♖xg2 (2. ♚h1 ♗xf1#) 2. ... ♗xf1# (uitschakelen verdediging: slaan+mat)
- 7) 1. ♚d5 ♚e7 cre f4 3. gxf4 De witte koning staat op een sleutelveld, na 3. ♚xf4 ♚f6 niet.
- 8) 1. ... ♜xh2+ 2. ♚xh2 ♗xd6 Verdedig tegen het weglokken van een verdediger (in de penning lokken)
- 9) 1. ♖f5 (1. ♖g4 ♘g7) 1. ... ♘g7 2. ♖xg7 (penning: aanval op een gepend stuk)
- 10) 1. e7+ ♖xe7 2. ♜d8# (vrijpion verzilveren)
- 11) 1. ♗h3 (dubbele aanval: dame). Er dreigt ook slaan op d7 en mat op e6.
- 12) 1. ♜ee2 (penning: aanval op een gepend stuk)

24

- 1) 1. ♗g4 ♘xf5 (1. ... ♜xf1+ 2. ♚xf1 g6 3. ♗d4) 2. ♗xd1 (dubbele aanval: dame)
- 2) 1. ♜xh5+ f6 2. ♜xh7# (aftrekschaak)
- 3) 1. ... ♗a4 2. ♖xa4 (2. b3 ♗xa3#) 2. ... ♖a2# (uitschakelen verdediging: weglokken+mat)
- 4) 1. ♘d3 f6 2. ♘xf5 (insluiten)
- 5) 1. ... ♘f3 2. ♜xg5 ♜h1# Kwetsbaarheid uitbuiten, moeilijk dekbare dreiging.
- 6) 1. f3. Geen angst voor spoken. Het paard op d4 in de penning zetten kan geen kwaad. Wit heeft snel ♘e3 bij de hand. De pionzet verliest geen tijd, dekt pion e4 steviger en de zwart loper moet weg.
 1. ♖f3. Onnodig om het paard in de penning te zetten. De dame blijft gebonden aan de dekking van het paard.
 1. ♘e2. Zonde van de actieve loper en na 1. ... ♘xe2 moet wit met het d-paard terugslaan. Weg actieve stukken.
- 7) 1. f4 ♘d6 2. e5 ♘c5+ (verdedig tegen dubbele aanval)
- 8) 1. ... ♜b2 2. ♗xb2 (2. ♗f1 ♘xe3+) 2. ... ♘xe3+ 4. ♜xe3 ♗xb2 (wegjagen+hout)
- 9) 1. ... ♜a3 2. bxa3 bxa3 (verdedig tegen insluiten). Slaat wit op a3 dan is de a-pion niet te stoppen.
- 10) tekening
- 11) tekening
- 12) 1. ... ♖f2 2. ♗e2 ♗h3+ (dubbele aanval met twee stukken)

25

- 1) 1. a7+! (1. ♘xd4? pat) 1. ... ♘xa7 2. ♘e5# (pat vermijden). Na 1. ... ♚xa7 2. ♘xd4+ moet wit voldoende techniek in huis hebben. Oefen maar tegen de computer.
- 2) 1. ... ♜f4 2. ♖xg5 (2. ... ♖d1 ♗xe1) 2. ... ♗xg5 (penning: aanval op een gepend stuk)
- 3) 1. b5 (1. bxa5 bxa5 2. ♚b6 ♚c8 3. ♚xa5 ♚b7=) Er mag niet alleen een randpion overblijven.
- 4) 1. ... ♖xe4 2. ♖d5 (het aftrekschaak in ongevaarlijk, bijv. 2. ... ♖xf2+ 3. ♖xe7 ♖xd1 4. ♖xc8)
- 5) 1. ♜e5 (1. b4 ♗g5+) 1. ... ♗a7 2. ♜xa5 of 2. ♗xa5) (dubbele aanval: röntgenaanval)
- 6) 1. ... ♖xd5 (1. ... ♜xd5+? 2. ♗xd5 ♖xd5 3. ♜e8+)
- 7) 1. ♗c4 fxe4 (1. ... ♗xc4 2. ♜xc4) 2. ♘e6+ (verdedig tegen penning)
- 8) 1. c4. Zo komt wit van zijn zwakke pion af. Na en passant slaan moet wit wel met de loper nemen: 2. bxc3 e5.
 1. c3 e5 en de loper moet c3 in de steek laten.
 1. ♜c1. Geen oplossing: 1. ... ♘h6.
- 9) 1. ♜g7 (1. ♜h5+ ♚g6) 1. ... ♜xg7 2. g5+ ♚g6 of 2. ... ♜xg5 (remise door pat) (*Kuzmichev 1995*)
- 10) 1. f4 (1. ♜xe5+? ♚xe5+) 1. ... ♖d5 2. fxe5 (wegjagen+hout)
- 11) 1. ... ♗e7 (dubbele aanval met twee stukken)
- 12) 1. ... ♖b8 (1. ... ♜xd8 2. ♗xg6; 1. ... ♖xd8 2. ♜c8#) (schaak opheffen en niet automatisch slaan)

26

- 1) 1. ♚f3 ♜xe2 2. ♚xe2 (insluiten)
- 2) 1. ♗c8+ ♚g7 2. ♜g1. Redt de toren en dekt g2.

- 3) 1. ♖c2 (1. ♖h5? ♗b2+ 2. ♜g1 ♜xh5) Kwetsbaarheid uitbuiten, moeilijk dekbare dreiging.
- 4) 1. ... ♜g5 (1. ... ♜e5 2. ♜b4 ♜f6 3. ♜xa4 ♜g5 4. ♜b5 ♜xg4 5. a4 ♜xf5) (verdedig tegen vrijpion)
- 5) 1. ... ♞e7. Deze bescheiden terugtocht is noodzakelijk
 1. ... ♞d4?? 2. ♞xd4 verliest materiaal.
 1. ... ♞xf3 2. ♞xf3. Nu staat het paard in de penning.
- 6) 1. ... ♞f3 2. ♗xf3 ♗xf3. Dreig mat.
- 7) 1. ... ♗f3 2. ♗xg5 (2. g3 ♗xd5) 2. ... ♗d1# (dubbele aanval dankzij een gepend stuk is geen goede verdediger)
- 8) 1. ♗a4 ♗xf5 2. ♗xc6 (dubbele aanval: dame)
- 9) 1. ♗d5+ ♜xd5 (1. ... ♜xf5 2. ♗xh1) 2. c4# (mat in twee door lokken) (*Lazard 1946*)
- 10) 1. ♜d6! ♗b8 (er dreigde 2. ♜e7) 2. ♜c7 (*Berger 1890*)
- 11) 1. ... ♗e3 pion h3 is niet te dekken.
- 12) 1. ♗xg6+ hxg6 2. h7# (mat in twee)

27

- 1) 1. ♗b4+ c5 2. ♗xb7 (dubbele aanval: dame) dankzij een gepend stuk is geen goede verdediger)
- 2) 1. ♗d2. Natuurlijk vermijdt wit met de zwarte koning in het midden dameruil. Nu wint zwart wat tijd met 1. ... c5 (1. ... ♗c6 2. ♗b4 is meteen mis) 2. ♞xc5 ♗c6 maar na 3. ♗e3 heeft wit alle tijd om zijn torens erbij te betrekken met ♗d2 en ♗fd1.
 1. ♗xe4. Wit staat een pion achter en dan is ruilen is de aangewezen weg.
 1. ♗fe1 zie vorige opmerking.
- 3) 1. ♗xb5 ♗xb5 2. ♗xb5 (uitschakelen verdediging: weglommen+mat)
- 4) 1. ♞c4 ♗xc4+ 2. ♜d2 (verdedig tegen vrijpion)
- 5) 1. ... ♗a8 2. ♗d5 (2. e4 ♜f4+) 2. ... ♗xd5 (verdedig tegen mat door penning)
- 6) 1. ... ♗d3 2. ♗g1 b1♗ (2. ... h3) (vrijpion verzilveren)
- 7) 1. ♞g2 ♜g7 2. ♗xd6 (verdedig tegen penning, kopstuk kan niet geslagen worden)
- 8) 1. gxh5 ♞xh5 2. ♗xg6 (2. ♞xf7+) (penning en een gepend stuk is geen goede verdediger)
- 9) 1. ... ♞c8 (insluiten)
- 10) 1. ♞d3 (1. g3? ♗c5) 1. ... ♞xd3 2. ♗xf5 (penning: aanval op een gepend stuk dankzij een gepend stuk is geen goede verdediger)
- 11) 1. ♗g7+ ♜f8 (1. ... ♜h8 2. ♞f7#) 2. ♗g8# (dubbelschaak en jagen)
- 12) 1. ♞e4 (1. ♞xg6+? ♞xg6) 1. ... ♗a5 (1. ... ♞e6 2. ♗g4; 1. ... g5 2. ♗f3) 2. ♞xc6 (aftrekaanval)

28

- 1) 1. ♞f5 (insluiten)
- 2) 1. ♗xh5+ ♗xh5 2. g8♞# (mat in twee door weglommen en een gepend stuk is geen goede verdediger)
- 3) 1. ... b5 2. ♞xe6 bxa4 3. ♗xa4 ♗xe6 (dubbele aanval: pion dankzij een gepend stuk is geen goede verdediger)
- 4) 1. ♗xd5 ♗xd5 2. ♗b3 (2. e4 ♗c5 (2. ... ♗b6+; 2. ... ♗e5) 3. ♗c1 ♗fc8) 2. ... ♗fd8 3. e4 Hoort in Stap 4, vergissing.
- 5) 1. ... ♗d2 2. ♗h6 (2. ♗g3 ♗xh1+) 2. ... ♗d1+ 3. ♗xd1 ♗xd1+ 4. ♜a2 ♗d5+ (wegjagen+hout)
- 6) 1. ♗b8 (1. ♗b8 g6) (verdedig tegen dubbele aanval)
- 7) 1. ♗d4 ♞e6 en nu wint 'alles' 2. ♗xe6, 2. ♞f5 en 2. ♗f6) Kwetsbaarheid uitbuiten, slechte stand koning.
- 8) 1. ... ♞xe3. De dame geven is de beste mogelijkheid. Zwart krijgt toren, looper en pion. Andere zetten kosten meer materiaal.
 1. ... ♗a5 2. ♗b5 of iets moeilijke 2. ♞b3 ♗xc3+ 3. ♞d2.
 1. ... ♗c7 2. ♞xc5
- 9) 1. ♞g5 ♗xf3 2. ♞xe7+ (penning: aanval op een gepend stuk en tussenzet)
- 10) 1. c7+ (1. ♜b7? ♗c7+) 1. ... ♗xc7 (1. ... ♜xc7) 2. ♞b6 ♗xb6 pat
- 11) 1. ♞d8 (mat dreigen door baanruiming)
- 12) 1. ... f2 2. ♗h8+ ♗g8+ (aftrekschaak voorbereiden)

29

- 1) 1. ♜g2 ♞g5 2. e4 dxe4 3. ♞xg5 (aftrekaanval)
- 2) 1. ♞xh7 ♗xh7 (1. ... ♗xf3 2. ♞g8+ ♗h7 3. ♗xh7#) 2. ♗xf6+ (uitschakelen verdediging: weglommen+mat)
- 3) 1. ... ♗d1+ 2. ♜a2 b3+ 3. cxb3 axb3# (verdedig tegen mat door tegenaanval)
- 4) 1. ♗d1 ♗f7 2. ♞xf7 Kwetsbaarheid uitbuiten, moeilijk dekbare dreiging)
- 5) 1. ... ♗xd5 2. bxa6 ♞xa6 Eerst op c1 slaan levert niets op: 1. ... ♗xc1 2. ♞xf6+ gxf6 3. ♗xc1
- 6) 1. ♜h2 ♗xg1+ 2. ♜g3 (verdedig tegen mat door weggaan)
- 7) 1. ♞b6 (insluiten)
- 8) 1. ♗h8+ ♞xh8 2. ♗xh8+ ♜g7 3. ♗xd8 (dubbele aanval: röntgenschaak)
- 9) Loopt een dame in de vijandelijke stelling gevaar of verricht zij juist goed werk?
 1. ♗e7. De dame kan zonder gevaar nog actiever worden. Zwart kan f7 niet een derde keer dekken.
 1. ♗ad1. Gezonde ontwikkelingszet, niets mis mee. Er was alleen beter.
 1. ♗a3. Geen reden om de dame nu al terug te spelen.
- 10) 1. a8♞ b2 2. ♞e4 (pat vermijden)
- 11) 1. ... ♗xg1+ 2. ♗xg1 ♗e1+ (uitschakelen verdediging: slaan+mat)
- 12) 1. ... ♗e6 2. ♗c1 ♗xe2 (materiaalwinst dankzij een tussenzet) De dame kan ♞e2 niet blijven dekken.

30

- 1) 1. ♖e8 (1. ♗xg6+? hxg6 2. ♖e8+ ♜xe8 3. ♞xe8+ ♕h7) (dubbele aanval: toren)
- 2) 1. ♕b6 ♖a7 2. ♖c4+ (pat vermijden) (Vlasak 1971)
- 3) tekening
- 4) 1. ... ♞xf1+ 2. ♕xf1 ♖xf5+ Kwetsbaarheid uitbuiten, door de slechte stand van de koning moet wit de dame geven om mat te voorkomen.
- 5) 1. ♖c1 (1. ♖a6? ♖b7) 1. ... ♖c7 2. ♖a1 ♖c2 3. ♗c1 (3. ♕f1) (verdedig tegen vrijpion)
- 6) 1. ... ♖e7 (wegjagen+hout met 1 stuk)
- 7) 1. ♞a6+ ♕xa6 2. ♖a8# (mat in twee door toegang of weglokken)
- 8) 1. ♗a3 (verdedig tegen mat)
- 9) Wit staat gewonnen en alle zetten zijn goed genoeg om het voordeel vast te houden of uit te breiden.
 1. g5 fxg5 2. ♞e5. Direct de lange diagonaal openbreken is het snelst. Het maakt niet uit dat wit niet op g5 terug kan slaan. De dame moet actiever worden. (Chernin-Santacruz, Mendoza 1985)
 1. h4. Wit hoeft g5 niet voor te bereiden en h5 is niet het beste plan omdat zwart g5 antwoordt en de stelling dicht houdt.
 1. ♗d5. Geen slechte zet maar na 1. ... g5 moet wit werken. Dame weg en f4 voorbereiden.
- 10) 1. ... ♖f7 2. ♖xd8 ♞xd8+ (penning: aanval op een gepend stuk dankzij een gepend stuk is geen goede verdediger)
- 11) 1. ... ♗e3 2. ♞d3 ♖xd3 3. cxd3 ♞d6 (dubbele aanval met twee stukken; röntgendekking)
- 12) 1. ♕d6 (1. c5? ♕c4 2. ♕d6 ♕b5) 1. ... ♗e8 2. c5 ♕c4 3. c6 Wit moet verhinderen dat de zwarte koning mee verdedigt.

31

- 1) 1. ♖f4 (includen)
- 2) 1. ♖a4 ♗xc3 2. ♞d6+ (tussenzet)
- 3) 1. ... d3+ (1. ... dxc3+ 2. ♗f2 cxb2 3. ♗c3 ♗a5 4. ♗b1) 2. ♕f1 d2 (aftrekschaak). Twee mogelijkheden, altijd vooraf kijken wat de beste is. Niet direct voor slaan gaan.
- 4) 1. ♗f8 ♞e5 (1. ... ♞xf8 2. ♖a8+) 2. ♖a8+ De paardzet dekt g6 en dreigt mat. Prachtig.
- 5) 1. ... b6. Goede ontwikkelingszet. Het is handig als c5 goed gedekt staat als de c-lijn open komt. Verder maakt de pionzet plaats voor de loper. Die staat op de lange diagonaal actief.
 1. ... a6. Niet echt nodig. Beter is altijd eerst de ontwikkeling afmaken.
 1. ... dxc4. Ongelukkige keus vanwege 2. ♗xh7+.
- 6) 1. ♕a8! (1. ♕a6? ♕c6 2. ♕a7 (2. ♕a5 ♕c5 3. ♕a6 ♕d4 4. ♕b6 ♕e3 0-1) 2. ... ♕d5 3. ♕b7 ♕e4 4. ♕c6 ♕e3 0-1) 1... ♕c6 2. ♕b8 ♕d5 3. ♕c7 ♕e4 4. ♕d6 ♕e3 5. ♕e5 ½-½)
- 7) 1. ... ♖c6 2. ♞d2 ♖xc5 (wegjagen+hout met 1 stuk)
- 8) 1. ... ♗e4 2. ♗xe4 ♗xa1 (aftrekaanval en penning). Ook goed is 1. ... ♗xd5 maar alleen als is voorzien dat na 2. ♗xd5 ♗xa1 3. ♗f4 ♞a5+ gespeeld moet worden (geen stap 3!). Dan is na 4. ♕f2 een kwaliteitsoffer noodzakelijk.
- 9) 1. ... ♗f6 (1. ... ♖xd2 2. ♞e8+ ♕h7 3. ♞g6+) Eerst eeuwig schaak verhinderen, de loper loopt niet weg.
- 10) 1. ♞g6 ♖f8 2. ♞xh5 ♕h8 3. ♗xf7 ♕h7 4. ♗xh6 gxh6 5. ♞g6+ (dubbele aanval: dame dankzij een gepend stuk is geen goede verdediger)
- 11) 1. ♖e2 ♞f6 2. ♖e8+ Kwetsbaarheid uitbuiten, dreig mat.
- 12) 1. ♗h4 ♗xg5 2. ♗xg4 (aftrekaanval en includen)

32

- 1) 1. ♗g5 ♞xe2 2. ♗xf7# (aftrekaanval en tussenzet)
- 2) 1. c4 (1. h5? ♗e6 2. h6 ♗f5) 1. ... b5 2. h5 (2. ♕b2) (vrijpion verzilveren)
- 3) 1. 0-0. Ontwikkeling afmaken. Beste zet.
 1. ♗d6. De rokade verhinderen is een prima idee. Jammer is dat wit niet meer actieve stukken in de buurt heeft. Zwart kan gewoon 1. ... ♗f8 spelen en na ruil gaat de koning naar g7. Verder is 1. ... dxc4 mogelijk. Wit kan niet direct terugslaan (2. ♗xc4 ♗b6).
 1. ♗e5. Te vroeg. Zwart ruilt. Eerst de ontwikkeling afmaken.
- 4) 1. ... ♞b4 (includen)
- 5) 1. ... ♞g8 2. ♖xg8+ ♕xg8 (verdedig tegen vrijpion)
- 6) 1. ♕h5 ♕g8 2. ♕g4 ♕h7 3. ♕xg3 ♕xh6 4. ♕h4 (4. ♕g4 ♕g6 5. g3) 4. ... ♕g6 5. g4 Simpele techniek: tempo winnen en pas dan de g-pion ophalen.
- 7) 1. ... ♗c3 (tussenzet)
- 8) 1. ... ♗xb3 2. ♞xb3 ♞xe5 (gepend stuk is geen goede verdediger) (Robatsch-Bely, Palanka 1956)
- 9) 1. ... ♖xd4 2. ♞xb8 ♖xd1+ 3. ♕c2 ♖xb8 4. ♕xd1 (uitschakelen van de verdediging: slaan+hout en tussenzet)
- 10) 1. ... b6 2. a4 ♖xd7# (mat in twee, eerst vluchtveld afnemen)
- 11) 1. ♞a2+ (1. ♞xc6? ♖e1+ 2. ♕h2 ♞h4#; 1. ♗c5+ ♕b8) 1. ... ♕b6 2. ♞a5# (2. ♗c7+ wint de dame maar is niet direct mat. 2. ... ♕b5)
- 12) 1. ... ♞f4 2. ♞a3 ♖e1# Kwetsbaarheid uitbuiten, moeilijk dekbare dreiging.

33

- 1) 1. b4+ cxb3 2. ♗d3# (mat in twee)
- 2) 1. ... g6 2. ♖xe5 gxf5 (includen)
- 3) 1. ♖f6+ ♕e5 2. ♖xf3 (2. ♖xa6 f2)

- 4) 1. ... ♕f2+ 2. ♖f1 ♖a7 (verdedig tegen mat met röntgendekking)
- 5) 1. ♖e3+ ♖f8 2. ♖f3+ (2. ♗g5 ♖e8) (eeuwig schaak)
- 6) 1. ♖g4 ♗xg4 (1. ... b2 2. ♖g1) 2. ♖f5# (uitschakelen verdediging: weglokken+mat)
- 7) 1. axb4 mogelijk vanwege dubbele aanval op de volgende zet.
 1. ♖d1 dwingt 1. ... ♕xc3+ af maar na 2. bxc3 b5 staat c4 stevig gedekt.
 1. ♖a2 met het idee na 1. ... ♕xc3+ 2. bxc3 b5 3. a4 te spelen. Slim maar zwart speelt 3. ... ♗d5.
- 8) 1. ♗b6 ♖xc3 2. ♗xc8+ (aftrekaanval en tussenzet)
- 9) 1. ♕c5 (1. ♕c7 stukwinst is alleen aardig als je niet achter staat. 1. ... ♗e6) (penning: aanval op een gepend stuk)
- 10) 1. ... ♖g1+ 2. ♖xg1 ♖xf1# (2. ... ♖g2+) (lokken en dubbelschaak)
- 11) 1. ... e5 2. ♕xb8 ♕xf4 (aftrekaanval en een gepend stuk is geen goede verdediger)
- 12) 1. ♗h4 ♕xe2 2. ♗xg6# Kwetsbaarheid uitbuiten slechte stand koning moeilijk dekbare dreiging (*Novag-Vivek, Rao 1988*)

34

- 1) 1. ... ♕a4 (insluiten dankzij een gepend stuk is geen goede verdediger)
- 2) 1. ♖f1 (1. b6 f2+ 2. ♖f1 ♖f3) 1. ... f2 2. ♖e2 Eerst tegenspel voorkomen.
- 3) 1. ... ♗xf2+ 2. ♖xf2 ♖e4# (aftrekschaak)
- 4) 1. ... ♗c5. Weggaan met het paard is goed. Ook naar f6 is mogelijk. Andere zetten falen.
 1. ... ♗xf2 aardig als wit het paard ineens zou nemen (♗b3 hangt) maar 2. ♕e3 bederft de pret.
 1. ... ♕g5 2. ♖xe4 Kost gewoon een stuk.
- 5) 1. ... ♕h2 2. ♖e1 ♗d1# Kwetsbaarheid uitbuiten, slechte stand koning.
- 6) 1. ♖xc6 ♖xc6 2. ♕d3# (uitschakelen verdediging: slaan+mat)
- 7) 1. ... ♕a5+! 2. ♖xa5 ♖xa7 3. c8 ♖! (3. c8 ♗?) (pat vermijden)
- 8) 1. ♕g5 (aftrekaanval en insluiten)
- 9) 1. ... ♗xd3+ 2. ♖xd3 ♕f5# (mat in twee door toegang)
- 10) 1. ♕xh4 ♖xh4 2. ♖f4 ♖h5 3. ♖f5 (3. g3 ♖g6 4. ♖g4) (afwickelen)
- 11) 1. ♗c8 (verdedig tegen insluiten)
- 12) 1. ♗f6+ ♕xf6 2. ♗xd5 (dubbele aanval: paard dankzij een gepend stuk is geen goede verdediger)

35

- 1) 1. ♗xf7+ ♕xf7 2. ♕xf7# (mat in twee door röntgendekking)
- 2) 1. ♗d6+ ♖d8 2. ♕a5# ('tussenzet' en mat in twee). Terugslaan op e3 is niet meer nodig.
- 3) 1. ♗a8 (1. ♗e6 ♖xg2) 1. ... ♖xh5 2. ♖xb6+ (penning: aanval op een gepend stuk)
- 4) 1. ... ♖xe5 2. ♗e2 Een tussenzet weerlegt het slaan op e5.
- 5) 1. ... ♖xd4 2. ♗xb7 (2. ♖xd4 ♗xf3) 2. ... ♖xd1+ (uitschakelen van de verdediging: slaan+hout en tussenzet)
- 6) Rekening houden met de tegenstander!
 1. ... g5 Maakt ruimte voor de koning en wint de f-pion.
 1. ... ♖e6? 2. ♖f8#
 1. ... ♖xf4 2. ♖f8+ ♖e6 3. ♖xf4 kost een toren
- 7) 1. ♕e6+ ♖c7 2. ♕xf5 (dubbele aanval: loper dankzij röntgendekking)
- 8) 1. ♗g3 (1. ♗e3? ♗xe4+; 1. ♖e2 ♗xc2 2. ♖xc2 ♖e1; 1. ♖xe8 ♗xc2 2. ♖xf8) 1. ... ♖xe4 2. ♗xf5 (verdedig tegen penning door dekken)
- 9) 1. ... ♗xh4+ 2. g4 ♗e2# (aftrekschaak door toegang)
- 10) 1. ... ♖f6 (anders slaat wit met schaak op e8) 2. ♖xe8 (2. g3 ♖f1+ en 3. ♖g1+) 2. ... ♖f1# (schaak opheffen en tegelijkertijd alle dreigingen in de stelling houden)
- 11) 1. ... ♖g6 (insluiten)
- 12) 1. ... c6 (1. ... ♕f4+? 2. ♖d5 c6+ 3. ♖xc5) 2. ♖d6 ♖d4 (verdedig tegen vrijpion)

36

- 1) 1. ♗g6 ♖d5 2. ♗xh6# Kwetsbaarheid uitbuiten, moeilijk dekbare dreiging.
- 2) 1. ... ♕a5 2. ♗xc8 ♕xc3+ (aftrekaanval en tussenzet)
- 3) 1. ... ♗d7 2. ♕c7 ♗xb4 (een gepend stuk is geen goede verdediger)
- 4) 1. ... ♖e2 (1. ... ♖d4 2. ♖g5 ♖e5 3. ♖xh5) 2. ♖g5 ♖f2 3. ♖xh5 ♖xg3 Juiste route kiezen
- 5) 1. ... ♖e7. Wit dreigt de dekker van b7 te slaan. De torenzet maakt die dreiging onschadelijk.
 1. ... ♖f7. Idee is goed alleen 2. ♕h5 wint nu.
 1. ... ♖b8 nu valt b7 na 2. ♕xc8.
- 6) 1. ♗e6 ♕g7 2. ♖xg7 ♕xe6 3. ♖g8# (vrijpion verzilveren met een aftrekaanval)
- 7) 1. ♗d8 ♕xd8 pat (verdedig door pat)
- 8) 1. ♗f6+ ♖xg7 2. ♗h5# (mat in twee)
- 9) 1. g4+ f4g4+ 2. ♖g3+ (verdedig tegen mat)
- 10) 1. f7+ ♖xd7 2. f8 ♗+ ♖c8 3. ♗f5+ ♖b8 4. ♗b5+ (vrijpion verzilveren)
- 11) 1. ... dxc4 2. ♕xc4 (2. ♗xc4 ♗xd3 (2. ... ♗xd3? 3. ♖ed1)) 2. ... ♗xd2 (dubbele aanval: röntgenaantal)
- 12) 1. ... ♗h3 (1. ... ♗xf4 2. ♗xh5+ ♖g8 3. ♗xg6) (uitschakelen verdediging: weglokken+mat)

37

- 1) 1. e6 1. ... fxe6 (1. ... ♖f6 2. exf7#) 2. ♖h5+ g6 3. ♖xg6#
1. b4 zeker een goede zet om na 1. ... c6 2. ♖b3 en 3. a4 de looper op a6 in het nauw te drijven. Alleen de vorige mogelijkheid is veel beter.
1. ♖c3. Goede keus als er geen betere waren.
- 2) 1. ... g5 (aftrekaanval en insluiten)
- 3) 1. ... ♖h4 (dreig mat)
- 4) 1. ... ♙e6 2. ♖h4 ♙xd7 (2. ... ♖xd7? 3. ♖h6) (dubbele aanval: toren en daarna rekening houden met een dreiging)
- 5) 1. ... ♜f1+ 2. ♗xf1 ♖f3# (dubbelschaak en lokken)
- 6) 1. ♙f3 d5 2. ♖xe7 Kwetsbaarheid uitbuiten, moeilijk dekbare dreiging.
- 7) 1. ♙e3 ♙xe3 2. hxg4 (materiaalwinst dankzij een tussenzet)
- 8) tekening: Anne Haast, Nederlands kampioene 2014-2017 + 2021.
- 9) 1. ♜h8 ♗e8 2. ♜xg8+ Kwetsbaarheid uitbuiten, overwicht aan materiaal.
- 10) 1. ♜a1 ♖xa7 2. ♜xa7 (röntgendekking en pen)
- 11) 1. b6! axb6 (1. ... ♖f5+ 2. ♗xc4 axb6 3. ♗b5) pat (verdedig door pat) (*Grin 2000*)
- 12) 1. ♖e2 (1. ♗b3 h6; 1. ♗c3 ♜c1+) 1. ... ♜xe2+ 2. ♗c3 h5 3. ♜xf1 (schaak opheffen en een tweede dreiging creëren)

38

- 1) 1. ♖xe4 (tussenzet)
- 2) 1. ... ♜e2 (1. ... f6? 2. ♖h8+ ♖g8 3. ♜e8+) (verdedig tegen mat, vluchtveld maken door tussenplaatsen)
- 3) 1. ... 0-0 2. exf7+ ♜xf7. Slaan op e6 verliest een stuk (zie mogelijkheid 3). De koning in veiligheid brengen is belangrijker dan de looper op het bord houden.
1. ... ♙f6 2. exf7+ ♗xf7 3. ♖c4+ en de koning staat onveiliger en daarbij de toren in de weg.
1. ... fxe6 2. ♖b5+ (dubbele aanval: dame)
- 4) 1. ♙e3 (insluiten)
- 5) 1. ♖b2 ♗b3 2. a4 Het paard moet de pion buiten het vierkant dekken.
- 6) 1. ... ♖g3 2. ♙c3 De enige manier om ♜e1+ te voorkomen.
- 7) 1. g5+ ♙xg5 2. ♖h8# (mat in twee)
- 8) 1. ♖f3 (1. ♗h2 ♖f2+ 2. ♗xh3 g4#) (schaak opheffen) Materiaal geven is beter dan mat gaan.
- 9) 1. ♖g2 (aftrekaanval en insluiten)
- 10) 1. ... ♜h8+ 2. ♗g4 ♙f6 (verdedig tegen vrijpion)
- 11) 1. ♙f6 ♖xf6 (1. ... ♜xe3 2. ♖g7#) 2. ♜xe7 (aftrekaanval en uitschakelen verdediging: weggagen+mat)
- 12) 1. ♜f5 ♖f4+ (1. ... ♖g5 2. ♖xg7#) 2. ♜xf4 Kwetsbaarheid uitbuiten, slechte stand koning.

39

- 1) 1. ... ♖f1+ (wegjagen+hout dankzij röntgendekking)
- 2) 1. ♖c1 (1. ♜f1? ♜f8) 1. ... ♖e6 2. ♖xe8 (dubbele aanval met twee stukken)
- 3) 1. ... ♙f4 2. ♖xd5 ♙xe3+ 3. ♗f1 ♙xd5 (aftrekaanval en tussenzet)
- 4) 1. ♙xg6 ♜xg6 (1. ... hxg6 2. ♖h8+) 2. ♖xe7 (penning: een gepend stuk is geen goede verdediger)
- 5) De eerste zet die voor het gevoel afvalt, is schaak op a1. De mogelijkheden in de stelling houden is hier juist. Het schaak loopt niet weg. Je moet dus een keus maken zonder dat je alles kunt berekenen.
1. ... ♖g6. Gespeeld met de goede gedachte dat het zwarte paard beter is dan het witte. Het kan actief worden via h4. Dan is het boffen dat na 2. ♖e4 blijkt, dat zwart een geforceerde winst heeft met 1. ... ♜a1+ 3. ♗d2 ♜d8+ 4. ♗e2 ♖f4+.
1. ... cxd6. Het is lijkt niet handig om de witte toren op de 7e rij toe te laten maar na 2. ♜xe7 ♜xf3 kan 3. ♜xd6 ♜xf2 niet. Wit moet dus eerst 3. ♗b1 spelen en na 3. ... ♜xf2 heeft zwart goede kansen.
1. ... ♜a1+ 2. ♗d2 ♜xd1+ 3. ♗xd1 ♖d5 4. ♖e4. Deze mogelijkheid is de minste van de drie.
- 6) 1. ♖c7+ ♗b8 2. ♖xb5+ ♗a8 3. ♖xa3 (jagen en aftrekschaak)
- 7) 1. ... a6 2. ♙a4 b5 Zwart blijft een stuk voor (verdedig tegen penning)
- 8) 1. ♜xf5 g6 2. ♖h4 gxf5 kortom ♜xf5 was niet slim.
- 9) 1. ♙d6 ♜xb7 2. axb7 (vrijpion maken)
- 10) 1. ♜xf7 ♖xe6 2. ♜xg7+ ♗xg7 3. ♜xe6 (uitschakelen van de verdediging: weglokken+hout dankzij tussenzet)
- 11) 1. ♖f5 ♖e5 (1. ... gxf5 2. ♖g5+) 2. ♖xd6 Aftrekaanval, paardvork, toegang, van alles iets (*Carls-Denes, München 1936*)
- 12) 1. ♙xe4 ♙xe4 2. ♖xe4 (een gepend stuk is geen goede verdediger)

40

- 1) 1. ♖a4 ♖c7 (1. ... ♙xf2+ 2. ♗xf2) 2. ♖xc5 (aftrekaanval en weggagen+hout)
- 2) 1. ... b3 2. axb3 ♜xa4 (aftrekaanval en insluiten)
- 3) 1. ♖b8 ♗h5 2. ♜h7# Kwetsbaarheid uitbuiten, slechte stand stukken en zetdwang
- 4) 1. ♖g6 hxg6 2. ♜h3# (mat in twee door toegang)
- 5) 1. ... ♜a8 2. e5 ♖xf3+ 3. ♗xf3 ♜xe8 (tussenzet desperado)
- 6) 1. ♖g3 (1. ♗h1 ♖f4) (schaak opheffen)
- 7) 1. ♜f7+ (1. ♜g8+? ♗xg8) 1. ... ♗g8 2. ♖h6# (jagen en dubbelschaak)
- 8) 1. f4 ♗f6 2. f5 Vijandelijke koning uit het vierkant houden.
- 9) 1. ♗f1 Wit moet uit de penning. Dat kan op meer manieren maar de koningszet is de handigste.

1. d7 Pion lijkt niet te stoppen, lijkt want 1. ♖d6 draait de rollen om.

1. axb5 ♖xd6 is pijnlijk

10) 1. ... ♖e6 (1. ... d6 2. ♖g8+ ♖f8) Verdedigen door materiaal terug te geven.

11) 1. ♔d3 (1. g3? ♔d6) 1. ... ♔c5 2. g3 Tempospel. Geen pionzetten als het niet nodig is. (De La Bourdonnais 1838)

12) 1. ♖xf5+ ♖xf5 pat (verdedig door pat)

41

1) 1. ... ♗d5+ (1. ... ♖xe6+ 2. ♖xe6 ♗d5+ 3. ♗c4) 2. ♗c4 ♗xe6 (dubbele aanval: looper dankzij röntgendekking)

2) 1. ♖d4+ ♖g4 (1. ... ♔g5 2. ♗e4+) 2. ♗f3# (*Gjarmati 1984*)

3) 1. ♗c4 (aftrekaanval en insluiten)

4) 1. ♗g5 (tussenzet) en dan 2. ♔xh2.

5) 1. ... ♖xe2 2. ♗dxe2 (2. ♖xe2 ♖xd4; 2. ♗gxe2 ♗xe5+) Juiste slagzet om materiaalverlies te voorkomen.

6) 1. ♗xf7+ ♔xf7 (1. ... ♔h7 2. ♖g7#) 2. ♖g7# (aftrekschaak)

7) 1. ... ♗bd5. Verdedigen door tussenplaatsen. Het paard dreigt de aanvallende looper te slaan en na 2. ♗d2 kan zwart veilig rokeren.

1. ... ♗f8. Verdedigen door dekken zet de looper in de weg. Wit ontwikkelt verder met 1. ♖ad1 en een zwarte rokade is even niet mogelijk.

1. ... ♗c8 lijkt een tempo te winnen door de aanval op b2. Nu staat het paard passief op c8 en wit kan 2. ♗d2 spelen (2. ♖xb2 3. ♗c4).

8) 1. ♖d8+ ♗b6 2. ♖d2# (mat in twee)

9) 1. ♗b5 (dubbele aanval met twee stukken)

10) 1. ♗xe5 ♗xe5 2. ♖xe5 (uitschakelen verdediging: weglokken+mat)

11) 1. ♖xf8+ ♔xf8 2. d7+ (vrijpion verzilveren)

12) 1. ♖xf1 (1. ♔xf1?? g3 en wit verliest) 1. ... ♔xg2 2. ♖f8 en met de koning in de buurt is de winst eenvoudig.

42

1) 1. ♖a4 (insluiten)

2) 1. ♗xf6 ♖xe2 (1. ... ♗xf6 2. ♖xe6; 1. ... ♖xf6 2. ♗xf6 ♗xf6 3. ♖e6) 2. ♗g8# (aftrekaanval en tussenzet)

3) 1. ♖e4 (dubbele aanval: röntgenaantal)

4) 1. ... ♖a5 2. ♗a2 Ontpent de a-pion en sluit de looper in.

5) tekening

6) 1. ♖xf8+ ♖xf8 2. ♗h6# (mat in twee door veldruiming)

7) 1. ... ♗b4+ (1. ... ♗xc6? 2. ♖xd6) 2. ♔f2 ♗xc6 (2. ... bxc6) (materiaalwinst dankzij een tussenzet)

8) 1. ... ♖xb3+ (1. ... h3? 2. c7+ ♔d7 3. ♔b7 ; ♔c8? Be6+) 2. axb3 ♔c8 (verdedig tegen vrijpion)

9) 1. ... ♗f7. Het veld waarbij de looper het snelste (enigszins) actief kan worden.

1. ... ♗e8. Minder toekomst dan vanaf f7.

1. ... ♗h7. Te passief.

10) 1. ♗e8+ ♗xc6 2. ♖f6# (aftrekschaak)

11) 1. ♗xc6 ♖xd1 2. ♗e7+ ♔h8 3. ♖xd1 (uitschakelen van de verdediging: slaan+hout dankzij een tussenzet)

12) 1. ... f5 2. ♗xf5+ ♔e7 (schaak opheffen en materiaalverlies voorkomen)

43

1) 1. ♗g3 (1. ♖xe4 ♗h3+; 1. ♖c3+ ♖f6) (verdedig tegen mat)

2) 1. ... ♖g1+ 2. ♔f2 ♖xc1 (röntgenschaak en röntgendekking)

3) 1. ... ♖xc3+ 2. ♗xc3 ♗xc3+ 3. ♖d2 ♗xd2+ (materiaalwinst dankzij röntgendekking en slechte stand koning)

4) 1. ♖d1 (aftrekaanval en insluiten)

5) 1. ♖xe6 ♖xe6 2. ♖xd8+ (uitschakelen verdediging: slaan+mat)

6) 1. ♗d4 ♖d8 2. ♖c4 (verdedig tegen dubbele dreiging)

7) 1. ... ♖g2+ 2. ♔xg2 ♗e4# (lokken en dubbelschaak)

8) Alle aandacht valt op de aanval op de looper. Die staat drie keer aangevallen en maar één keer gedekt. Weggaan lijkt de enige mogelijkheid. Kijken we naar de zwarte kwetsbaarheid dan valt de zwakte van de onderste rij op.

1. ♖f1. Deze zet staat aangegeven dus een goede reden om er naar te kijken. Direct valt dan op dat zwart maar een zet heeft:

1. ... ♔g8 en 2. ♖d5+ is dan ook logisch en dwingt 2. ... ♔h8 af. In een partij kun je de torenzet uitvoeren. De witte stukken staan beter. Zo goed zelfs dat er vele goede zetten zijn. Als deze stelling inmiddels op het bord staat zijn ze goed te vinden:

♖e5, ♖f7, ♖g5 zijn de sterkste.

1. ♗h3. Wit behoudt de actiever stelling maar zwart kan met 1. ... ♖e8 de achterste rij wat minder kwetsbaar maken.

1. ♗a4. Zwart kan nu op b4 slaan. Eng maar 2. ♖d8 is ongevaarlijk vanwege 2. ... ♖c5+ en 3. ... ♖c8.

9) 1. ♖d7+ ♔e8 2. ♖d5+ ♔e7 3. ♖d7+ (eeuwig schaak dankzij aftrekschaak en tussenplaatsen)

10) 1. ♗xh7+ ♔h8 2. ♗e4+ ♖xh1+ 3. ♗xh1 (jagen en aftrekschaak)

11) 1. ♗b5 ♖a5 2. ♗xc6 (dubbele aanval: looper en een gepend stuk is geen goede verdediger)

12) 1. ... ♖b5+ 2. ♔g1 ♖a6 (verdedig tegen vrijpion)

44

- 1) 1. ... ♖h3 2. g3 (mat door toegang)
- 2) 1. ... dxc4+ 2. ♗xc4 ♘xc4 (uitschakelen verdediging door slaan en een gepend stuk is geen goede verdediger)
- 3) 1. g3 (aftrekaanval en insluiten)
- 4) 1. ... ♖xc5 2. ♖g5 (ontpennen door tegenaanval)
- 5) 1. ♚c1 (1. ♗f3? h1 ♖) 1. ... ♘h1 2. ♘f2# (mat in twee)
- 6) 1. ... ♘b4. De beste. Schaak op c2 en d3 is niet afdoende te verdedigen)
 1. ... ♗a3. Stuk naar actief veld ontwikkelen is een goede zet, alleen niet de beste. Wit vecht verder met 2. ♚d1
 1. ... ♗b4. Actief maar wit kan de loper met 2. a3 terugjagen. Gezien de mogelijkheid ♘b4 is de pionzet nuttig.
- 7) 1. ♖c5 ♚a8 2. ♖xd5 (dubbele aanval: dame)
- 8) 1. ♖g1 (1. ♘h2 ♖e5+) 1. ... ♚f1? 2. ♚d8+ ♘h7 3. ♚xg7# (schaak opheffen en echte dreiging verhinderen).
- 9) 1. ♘d3 (1. h4 c4 2. h5 c3+ 3. ♘e2 c2 4. h6 c1 ♖) 1. ... ♘b3 2. ♘d2 ♘b2 3. ♘d3 actieve verdediging door dreiging (pion veroveren en voor de pion komen)
- 10) 1. ♖h1+ (1. ♖a8+? ♚b8) 1. ... ♘g7 2. ♖xb7 (dubbele aanval: dame)
- 11) 1. ♚xf4 (1. ♘e2 ♚c2+) 1. ... ♗xd3 (1. ... ♘c5 2. ♚f8) 2. ♚xd4+ (verdedigen met tactiek)
- 12) 1. ... ♘e5 2. ♖xe5 ♗xe5 (aftrekaanval en insluiten)

45

- 1) 1. ♚g4 ♖xb2 (1. ... ♗d7 2. ♖c5+ ♘g8 3. ♚xg7+) 2. ♖c5+ (uitschakelen verdediging: weggagen+mat)
- 2) 1. ♘b5 ♗xb5 (1. ... ♖d8 2. ♗xc6; 1. ... ♖c8 2. ♘d6+) 2. ♗xa8 (wegjagen+hout en een gepend stuk is geen goede verdediger)
- 3) 1. ♚d8+ ♚xd8 (1. ... ♘h7 2. ♖xc3 ♚xc3 3. ♚xa8) 2. ♖xc3 (uitschakelen verdediging: weglokken+hout)
- 4) 1. ♗d4. Enige actieve veld voor de loper. Zwart moet iets tegen de dreiging 2. f4 doen (bijv. 1. ... ♗f6.
 1. ♗xb4. Opent de lange diagonaal zodat een aftrekaanval mogelijk is: 1. ... ♘f3+
 1. ♗xe5. Een eerste stap zet, slaan wat je kunt slaan zonder punten te verliezen. Die fase zijn we voorbij. Zonde van de goede loper.
- 5) 1. ♚xe5+ fxe5 2. ♖e7# (dubbele aanval: toren en een gepend stuk is geen goede verdediger)
- 6) 1. fxe5 f5 2. ♚xf5 ♘xf5 (uitschakelen van de verdediging: weggagen en -lokken+ mat)
- 7) 1. ♚c2 ♚xc2 2. ♗xc2+ (uitschakelen van de verdediging: slaan+hout en tussenzet)
- 8) 1. ... ♖xd4+ 2. ♗xd4 ♗xd4# (mat in twee dankzij röntgendekking)
- 9) 1. ♘f5 exf5 (1. ... ♖a3 2. ♗c1 ♖a7 3. ♘e7+) 2. ♗xc5 (aftrekaanval en uitschakelen verdediging)
- 10) 1. ... ♖f8 (1. ... e4? 2. ♘e4) (dubbele aanval: röntgenaantal)
- 11) 1. ♗f4 ♗xd3 2. ♗xh6+ (wegjagen+hout en tussenzet)
- 12) 1. ... ♘c6 2. ♖a8 ♖e5# (dubbele aanval met twee stukken)

46

- 1) 1. ♗xd5+ (penning: een gepend stuk is geen goede verdediger)
- 2) Rekening houden met de tegenstander.
 1. ... ♗xf3. Jammer van de loper maar een goede mogelijkheid.
 1. ... ♖d7 2. ♘e5 ♘e5 3. ♖xe5 is ook mogelijk als je een pion durft te offeren (3. ... ♗d6 4. ♖c3). Wit heeft genoeg spel voor de pion. Speel maar uit!
 1. ... f5 (de zet die je graag zou willen spelen) faalt op 2. ♖c4+
- 3) 1. ♘d4 cxd4 2. ♚e1 ♖xh3+. Zwart profiteert van de gepende g-pion. De paardzet opent de diagonaal van ♗b7 en de torenzet geeft de dekking van h3 op.
 - 4) 1. ♗b2 ♘e5 2. c4# (mat in twee)
 - 5) 1. ♗e5+ ♘e7 2. ♗d6# (dubbelschaak en lokken)
 - 6) 1. ... ♖f5 (verdedig tegen penning; aanvaller uitschakelen)
 - 7) 1. ... ♗c7 2. ♖d4 ♖xc1. Loper activeren.
 - 8) 1. ♖h4 ♖xd3 2. ♚g8# (bewaker erbij halen)
 - 9) 1. ... ♖f3 2. ♚c2 ♗d5 (dame activeren, daarna de loper)
- 10) 1. ... ♘e7. Met een toren meer kan zwart op winst spelen. De koning moet na 2. ♚e1 naar f6 en dat lijkt eng maar is het niet. Wit heeft maar twee aanvallers en zwart voldoende verdedigers.
 1. ... ♘c8 (goed om tijd op de klok te winnen na schaak op a8 en d5 is de uitgangsstelling ontstaan en moet de koning alsnog naar e7)
 1. ... ♘e8. Fout, na 2. ♚e1+ moet de koning de dekking van d8 opgaven.
- 11) 1. ... e3+ (1. ... f1 ♖ 2. ♚f8+; 1. ... f1 ♘+ 2. ♘e1) 2. ♚xe3 f1 ♖ (vrijpion verzilveren)
- 12) 1. ... ♚f4 (1. ... ♚c3? 2. ♖xf7+) 2. gxf4 ♖xf3 (uitschakelen verdediging: weglokken+mat en een gepend stuk is geen goede verdediger)

47

- 1) 1. ... ♚dg7. Verdedigen tegen materiaalverlies en mat)
- 2) 1. dxc4
 1. bxc4. De zet met in gedachten, ik wil de rokade niet verliezen (of de dame niet ruilen). Spelen en niet verder kijken. Helaas
 1. ... ♖d4

1. ♖f3. Een pionoffer zonder dat daar activiteit tegenover staat. Zwart kan op d3 slaan of e4 spelen.
- 3) 1. ♖d4 ♖xf7 (1. ... ♗xd4 2. ♗xd4+) 2. ♖xd5 (penning: pen)
- 4) 1. ... ♗g8 (1. ... ♗xg6; 1. ... ♗h6 2. g7 ♗xg7) 2. g7 ♗b5 3. ♗xa2 ♗xg7 (pat vermijden)
- 5) 1. ... ♗b7+ (dubbele aanval: röntgenschaak)
- 6) 1. ♗h4 ♖xf1 2. ♗xh5 ♖8f2#. De paardzet was niet gelukkig. (Merciai-Starr, Haifa 1976)
- 7) 1. ♗d1 (aftrekaanval en insluiten)
- 8) 1. f3 (1. ♗e2 g3 2. fxg3 fxg3) 1. ... gxf3 2. ♗f2 ♗b3 3. ♗xf3 ♗c4 4. ♗xf4 ♗d5 5. ♗g4 ♗e6 6. ♗xh3 (actief verdedigen)
- 9) 1. ... ♖e7 2. ♗xe7 ♗xe7 (2. ... ♗xe7) (insluiten)
- 10) 1. ♖d5+ ♗xd5 2. ♗xd5+ (wegjagen+hout dankzij röntgendekking)
- 11) 1. ♗f4+ (1. ♗xe5+ ♗f8) 1. ... ♗f8 (1. ... ♗f6 2. ♗h4#) 2. ♗e6# (jagen, vluchtveld afnemen en aftrekschaak)
- 12) 1. ♗g5 ♖xe1 2. ♖xe1 ♗e4 3. ♗xf7 (materiaalwinst dankzij tussenzet)

48

- 1) 1. ♗f6 (1. ♖xd5? exd5 2. ♗f6 ♗e1+ 3. ♗c2 ♗e4+) 1. ... ♗xf6 2. ♖d8+ (een gepend stuk is geen goede verdediger)
- 2) 1. ♖f3. Prima de druk op f6 opvoeren. (twee gepende stukken zijn beide geen goede verdedigers)
 1. ♖ce3. Alleen iets dreigen (bijv. slaan op f7 en ♖e8+ of ineens ♖e8) is niet genoeg als er een simpele verdediging is:
 1. ... ♗d7 2. ♖e7 ♗d5 3. ♗d3 ♗f6. Voor 2. ♖f3 is het te laat: 2. ... ♖e8.
 1. ♗xf7+. Een penning opheffen haalt de druk weg, altijd spanning handhaven (behalve als het meteen wint) 1. ... ♗xf7 en niets.
- 3) 1. ... ♗g4 2. ♗xd5? ♗b4+ (verdedigen door tegenaanval)
- 4) 1. ♖xc8 ♖xb4 2. ♖xc7+ ♗xc7 3. cxb4 (slaan en weglokken+hout en tussenzet)
- 5) 1. ♗d5 ♗e6 2. b7 (2. ♗xe6) (pat vermijden)
- 6) 1. ... ♗xf4+ 2. ♗g1 ♗h2+ 3. ♖xh2 ♗xh2# (dubbelschaak)
- 7) 1. ... ♗b7. Loper staat in de weg: 1. ♖a4 (*Cazon de Hase-Ruck Petit Haifa 1976*)
- 8) 1. ♖c1 ♖g5 (1. ... ♖e7 2. ♗xe7) 2. ♖c7+ ♗g8 3. ♖h8# Kwetsbaarheid uitbuiten, slechte stand koning en moeilijk dekbare dreiging.
- 9) 1. ♗h1 g3 2. ♗f2+ gxf2 pat (verdedig door pat) (*Pogosjants 1978*)
- 10) 1. ♖xb7 (1. ♗xc7? ♖xb1+) 1. ... ♗xb7 (1. ... ♗xa5 2. ♖b8+) 2. ♗d8# (penning: een gepend stuk is geen goede verdediger)
- 11) 1. ♖xc7 (uitschakelen verdediging: slaan+mat)
- 12) 1. ... ♗f5 2. ♗xf5 ♖xf5+ 3. ♗e2 ♖f8 (verdedig tegen mat)

49

- 1) 1. b4 ♗b6 2. a5 (jagen en insluiten)
- 2) 1. ... ♗xe3+ 2. ♗xe3 ♗xe3+ 3. ♗h1 ♗f2+ 4. ♗g1 ♗xd1+ (röntgendekking)
- 3) 1. ... ♗h5 (aftrekaanval en insluiten)
- 4) 1. ... ♗xd4 (1. ... ♗xd4? 2. ♗g5+) 2. ♗xd4 ♗xd4 3. ♖xd4 (uitschakelen van de verdediging: slaan+hout)
- 5) 1. ... d5. Uitstekend. Wit moet bijna wel 2. exd5 exd4 3. d4 spelen. Na alles ruilen op d4 en c6 staan de twee lichte witte stukken passief.
 1. ... ♗h5. Wel logisch maar 2. ♗e2 verhindert de paardsprong naar f4 en bereidt zelf een actie in het centrum voor met d4.
 1. ... ♖ad8. De toren op d8 is op dit moment niet nodig, misschien later. Wees flexibel!
- 6) 1. ... ♖c8. Door alle zetten af te lopen en vast te stellen 'kan niet' komen we bij 1. ♗a3 (1. ♖ac1 ♗a2; 1. ♖fc1 ♗a2; 1. ♗xa5 ♖cc2; 1. ♗d6 ♖cc2 31. ♗h1 ♖xg2). Elimineren is de naam.
- 7) 1. e5+ ♗xe5 (1. ... ♗e7 2. ♗a3) 2. ♗b2#. Laatste pion nuttig besteden!
- 8) 1. ♗xb6 ♗xb3 2. ♗xd4+ (materiaalwinst dankzij een tussenzet)
- 9) 1. ♗xd4+ (1. ♗xa7+? ♗a5 2. ♗xc8 ♖xa3) 1. ... ♗c5 2. ♗b3# (dubbelschaak en jagen)
- 10) tekening: GM Hikaru Nakamura
- 11) tekening
- 12) 1. ... ♗f2+ 2. ♗xf2 ♗g4# (dubbelschaak en lokken)

50

- 1) 1. ♗f6 ♖xe5 (1. ... ♗xf6 2. ♖xe8+ ♖xe8 3. ♗xe8+) 2. ♗xh6+ (aftrekaanval en een gepend stuk is geen goede verdediger)
- 2) 1. ♗h1 g2+ (1. ... gxh2; 1. ... ♗h4 2. ♗g2 gxh2 3. ♗xh2 g3+ 4. ♗g2 ♗g4 5. ♗g1) 2. ♗g1 g3 3. hxg3 ♗xg3 (verdedigen, werken met pat, sleutelvelden bewaken) (*Kovalenko 1985*)
- 3) 1. ... ♗c8 (1. ... ♗a8 2. ♖xb3 cxb3+ 3. ♗xb3) 2. d7+ ♗c7
- 4) 1. ... ♗a4 2. ♖c1 ♗c3+ Kwetsbaarheid uitbuiten, slechte stand koning. Gebruik maken van een penning.
- 5) 1. ♗h8+ (1. g5+ ♗h7) 1. ... ♗g5 2. ♗e3# (mat in twee door jagen)
- 6) 1. ... ♗c6 2. ♖xc6 ♗xc6 (insluiten dwingt materiaalwinst af)
- 7) 1. ♗e5 ♗g3 2. ♗f5 h2 3. ♗d5 (laatste pion op het bord houden)
- 8) 1. ♗e3 h6 2. gxh3 (tussenzet)
- 9) 1. ... ♗g4. Redt de loper met tempo, vaak het beste. Na 2. ♖e3 cxd5 moet wit moeite doen om zijn pion terug te winnen. Als dat al lukt.
 1. ... cxd5 leidt tot ruil: 2. ♗xd7 dxe4 3. ♗xb7.
 1. ... ♖ad8 (gespeeld in een jeugdpartij -14). Na 2. ♗c5 ♗g4? 3. ♖e3? ♗d6 eindigde de partij uiteindelijk in remise. Juist was 2. ... ♗h3 (een echte tempowinst, de tegenaanval na 2. ... ♗g4 kan wit negeren met 3. ♗xd8) 3. f3 h6 met ongeveer

gelijk spel. Op d5 kan zwart niet slaan (♖xd8 of ♗xf8+).

- 10) 1. ♕c4 (aftrekaanval en insluiten)
- 11) 1. ... ♜c8 2. ♖xb7 ♜xc1+ 3. ♔h2 ♜xb7 (dubbele aanval: röntgenaantal en tussenzet)
- 12) 1. ... ♜xd3 2. ♖xd3 exf3 (2. ... ♗a5 3. ♜xe4) (aftrekaanval)

51

- 1) 1. ♖xe3 ♔d5 (1. ... ♕xe3 2. ♜c8+) 2. ♖xc5 (2. ♖e8+? ♕f8) (penning: een gepend stuk is geen goede verdediger)
- 2) 1. ... ♜b3 2. ♖e1 ♖xb2# (mat in twee)
- 3) 1. ♔b5 (1. ♔d5? ♔f4+) 1. ... ♜xb7 2. axb7 (vrijpion maken)
- 4) 1. ♜xe7 (1. ♜xb3? ♔b4) 1. ... ♔xe7 2. ♜f8# (uitschakelen verdediging: slaan+mat)
- 5) 1. ♔f7+ (1. ♔c4+? ♔c8) 1. ... ♔c8 (1. ... ♔c6 2. ♔d8#) 2. ♜d8# (aftrekschaak en jagen)
- 6) 1. ♜d1 ♖xd1 2. c8♖ (verdedig tegen vrijpion)
- 7) 1. ... ♖xf2+ 2. ♖xf2 ♜d1+ 3. ♖e1 (schaak opheffen door tussenplaatsen dankzij röntgendekking)
- 8) 1. ... d5. Alle zwarte stukken staan goed en als d5 dan kan, moet het gespeeld. In de partij *Twan Burg-Melissa Muhren NK -14, Rijswijk 2000* volgde 2. exd5 ♔xd5 3. ♔xd5 ♜xd5 (torens horen op een vol bord in het algemeen niet in het centrum te staan, te kwetsbaar – beter ♕xd5). Zwart won wel.
1. ... h6. Kan nuttig zijn maar na 2. ♖g3 is d5 van de baan.
1. ... ♔cd7. De zwarte stelling blijft solide maar met rondspelen kom je niet verder.
- 9) 1. ♕xd4 (verdedig tegen penning). Maakt 1. ... ♜a1 ongevaarlijk.
- 10) 1. ♔e6 ♜xd1+ 2. ♜xd1 (dubbele aanval met twee stukken)
- 11) 1. ♔g3 ♔e4 2. ♔f2 ♔xe5 3. ♔e3 ♔d5 4. ♔d3 e5 5. ♔e3. Op tijd verdedigen; naar f6 lopen verliest.
- 12) 1. ♔d6 (1. ♔f5 ♜e5+ 2. ♔xe5; 1. ♔d5 ♜d1+) (schaak opheffen en tegenkansen vermijden)

52

- 1) 1. ... ♔b3 2. ♖b1 ♖xe3 (wegjagen+hout dankzij een gepend stuk is geen goede verdediger)
- 2) 1. ♔d3+ cxd3 2. b4# (mat in twee)
- 3) 1. f5. Dubbel doel: dubbelpion oplossen en looper meer mobiliteit geven.
1. b3 ♔d6. Zwart voorkomt f5 vrijwel voor eeuwig.
1. c4. Slechte keus. Na 1. ... dxc4 2. ♖xc4 zijn de pionnen zwak (moeten door stukken worden gedekt) en blijft de looper tegen zijn eigen pionnen aankijken.
- 4) 1. ♔c6 ♔c4 (verdedig tegen dubbele aanval door tegenaantal)
- 5) 1. ♖g5+ ♕xg5 2. hxg5# (dubbelschaak en lijnopening)
- 6) 1. ... ♖h3+ (1. ... ♖h1+ 2. ♖g1 ♖xf3+ 3. ♕f2) 2. ♔g1 ♖h2+ (eeuwig schaak)
- 7) 1. d7+ ♔d8 (1. ... ♕xd7 2. ♖xb2 ♜c8 3. ♜xc8+; 1. ... ♔xd7 2. ♖c8+ ♜xc8 3. ♜xc8#) 2. ♖c8+ ♜xc8 3. dxc8♖#
Verschillende thema's: penning: een gepend stuk is geen goede verdediger, röntgendekking.
- 8) 1. ♜d7+ ♜e7 2. ♖xc7 (aftrekaanval en dubbele aanval toren)
- 9) 1. ♔c3 ♕c4 2. a7 (vrijpion verzilveren)
- 10) 1. ... c4 (1. ... ♔g6? 2. ♜d8#) (verdedig tegen mat door bewaker door tussenplaatsen uit te schakelen)
- 11) 1. ♔c5 (1. ♔e5 fxe5 2. dxe5+ ♕xe5+) 1. ... bxc5 2. bxc5# (mat in twee)
- 12) 1. ♔e5 h5 (1. ... fxe5 2. fxe5+) 2. ♔f7# Kwetsbaarheid uitbuiten, slechte stand koning.

53

- 1) 1. ... ♖xb1 2. ♜xb1 ♕xd6 (materiaalwinst dankzij een tussenzet – desperado)
- 2) 1. ♔exd6+ (of 1. ♔cxd6+ cxd6 2. ♔xd6+) 1. ... cxd6 2. ♔xd6+ (dubbele aanval: paardvork dankzij een gepend stuk is geen goede verdediger)
- 3) 1. ♕e6 (helper erbij halen)
- 4) 1. ♜a2 ♔e5 2. ♖xd1 (aftrekaanval)
- 5) 1. ♕d4 ♔e8 2. ♕xf6+ (uitschakelen verdediging: weglukken+mat)
- 6) 1. ♕xe5. De juiste slagzet. Na 1. ... ♖xe2 2. ♜xe2 ♜e8 heeft wit keus, bijv. 3. ♜e1.
1. ♖xb5. Zwart maakt gebruik van de zwakke onderste rij en slaat 1. ... axb5 en er is geen tijd om op e5 te nemen.
1. ♖xe5 ♖f1# is het zeker niet.
- 7) 1. ... ♖e2 2. ♖f2 ♖xb5 (tussenzet)
- 8) 1. ♔g5 ♜xe2 en niet 1. ... ♕xe2 2. ♔xe4 ♕xd1 3. ♔xd6 Pas op tussenzetten.
- 9) 1. ... ♔xe5 2. ♖d6 ♖xd6 3. cxd6 ♔xd3 (aftrekaanval en insluiten)
- 10) 1. ♕g2 (1. d7? ♔c7 2. ♔a2 ♔d8 3. ♕f5 ♔e7 4. ♔xa3 b1♖ 5. ♕xb1 ♔xd7) 1. ... ♔c5 2. d7 Koning uit het vierkant houden.
- 11) 1. ... ♔b6 (1. ... ♕b7? 2. ♕a5) 2. ♕a5 ♔xd5 3. ♕xc7 ♔xc7 (insluiten)
- 12) 1. ♔d3+ (1. b4+? ♔d4) 1. ... ♕xd3 2. b4# (mat in twee)

54

- 1) 1. ... ♖e3+ 2. ♔xe3 ♔d4# (mat in twee door veldruiming)
- 2) tekening
- 3) tekening
- 4) 1. ♖b8+ ♖e8 (1. ... ♖f8 2. ♖xf8+ ♔xf8 3. ♜xe6; 1. ... ♔g7 2. ♖h8+) 2. ♖xe8+ ♜xe8 3. ♜xe8+ (röntgendekking)

- 5) 1. ♖xc5 ♗xc5 2. ♜b7+ (2. ♜xb8? ♜c1#) 2. ... ♗g8 3. ♜xb8+ (aftrekaanval en tussenzet)
- 6) 1. ♖a4 ♗c7 (1. ... ♗xb3 2. ♖xb3 a5 3. ♜d2) 2. ♜xd3 (verdedig tegen vrijpion dankzij röntgendekking)
- 7) 1. ... ♜a8 2. ♗f8 (2. ♗f6? ♗b4) 2. ... ♜xf8 3. gxf8 ♜! (3. gxf8 ♗?; 3. gxf8 ♖?; 3. gxf8 ♗? ♗b4) (pat vermijden door minorpromotie)
- 8) 1. ♖e4 (1. ♖b3? axb3 2. ♗c3 b2) 1. ... ♜b1 2. ♗xb1 ♖xb1 3. ♖xb1 (verdedig tegen penning)
- 9) 1. ... ♗h7. Ontpent de f-pion, ♗xg6 is geen dreiging meer.
1. ... b5. De aanval op de looper stelt slaan op g6 alleen maar een zet uit: 2. ♖d5 ♜b8 3. ♗xg6
1. ... g5. Een onnodige verzwakking. Wit kan met 3. Pd5 Le6 4. Pe3 zijn paard beter neerzetten.
- 10) 1. ♗d4 ♗xd4 (1. ... ♗g3 2. exd6) 2. ♗bxd4 (dubbele aanval en tussenzet)
- 11) 1. ♗c6! ♗xf5 (1. ... ♗xc6 2. ♗e7+) 2. ♗e4# (lokken en dubbele aanval: paard).
- 12) 1. ... f5 2. ♜g7 (2. ♗g6+ hxg6 3. ♜xe4 fxe4) 2. ... ♜xf4 (verdedig tegen mat en wegjagen+hout)

55

- 1) 1. ... ♗xd4 (uitschakelen verdediging: weglukken+hout en tussenzet)
- 2) 1. ... ♗f6 (aftrekaanval en insluiten)
- 3) 1. ♗e7+ ♗xe7 2. ♖g6# (uitschakelen verdediging: weglukken+mat)
- 4) 1. ... cxd4. Door de penning van de c-pion moet wit met een stuk terugslaan. Hij blijft met een zwakke dubbelpion zitten.
1. ... ♗xc3+. De domste vanwege 2. ♖d2 en de dame is ingesloten.
1. ... ♗c6. Wit vermijdt cxd4 het best met 2. ♖d2.
- 5) 1. ♗xg6+ fxg6 2. ♗xf4+ (tussenzet)
- 6) 1. ♗e6! d4 (1. ... ♗xe6 2. ♖xg7#) 2. ♗g8# (uitschakelen verdediging: weglukken+mat) (*Belyavsky 2011*)
- 7) 1. ♖d5 (een aftrekaanval zonder op een tussenzet te letten) 1. ... ♖f5+ (1. ... ♗xe2? 2. ♜h4+) 2. ♗a2 ♗xe2 3. ♜h4+ ♖h7
- 8) 1. ... ♜xe3 2. ♜xe3 ♗f2# (uitschakelen verdediging: slaan+mat)
- 9) 1. ♗xf6+ ♗f8 2. ♗h7# (dubbelschaak door toegang)
- 10) 1. ♜f5 ♜h6 2. ♗xf6+ ♜xf6 3. ♜xf6 Kwetsbaarheid uitbuiten, slechte stand koning.
- 11) 1. ... ♜xf3 2. gxf3 (2. ♗d4 ♗xe8) 2. ... ♗xe8 (aftrekaanval)
- 12) 1. ... g4 2. ♜d3 (2. ♜g3 ♖d2) 2. ... ♖a3 (penning: aanval op een gepend stuk)

56

- 1) 1. ♗g4+ ♜g5 (schaak opheffen met een tegenpenning)
- 2) 1. ♜b5 ♗xb5 2. b7 b1 ♗ 3. b8 ♗+ (verdedig tegen vrijpion)
- 3) 1. ... ♗xg3+ 2. ♖xg3 ♜h8+ (mat door toegang)
- 4) 1. ♗d6+ ♗c8 2. ♖b7+ ♗xb7 3. ♗d7 (pat vermijden)
- 5) 1. ... ♗b5 2. ♗xb5 ♖xb5 (aftrekaanval en insluiten)
- 6) 1. e4. Wit staat fantastisch en zwart kan alleen met het paard spelen. Deze zet verhindert dat.
1. ♜c1. Geeft zwart de zet 1. ... ♗d5 waarna de b-pion kan spelen.
1. 0–0–0. Zie bij 1. ♜c1.
- 7) 1. ... ♗f6 2. cxd7+ ♖xd7 3. ♗d1 ♗xa1 (insluiten)
- 8) 1. ♜d4+ ♗xd4 (1. ... ♗b3 2. ♜xd5 ♗a4 3. ♗e3) 2. e3# (wegjagen+hout)
- 9) 1. ♜b7 (1. ♜xe6? fxe6 2. ♜b7+ ♜f7) 1. ... ♖d4 2. ♜xe6 (dubbele aanval met twee stukken)
- 10) 1. ♗d4! ♗d6 2. ♗c1 ♗c7 3. ♗b2 ♗b7 4. ♗xa1 ♗a6 5. ♗b3 Paard dekt de pion buiten het vierkant (*Rossi 2004*)
- 11) 1. ♖g6+ ♗xg6 (1. ... ♜xg6 2. ♗e7#) 2. ♗h5# (mat in twee)
- 12) 1. ... ♗a3+ (1. ... ♜xc8? 2. ♜e8+) 2. ♗b1 ♜xc8 (tussenzet)

57

- 1) uitleg
- 2) uitleg
- 3) voorbeeld
- 4) 1. ♖d7 2. ♖b5#
- 5) 1. ♜e4 2. ♖a5#
- 6) 1. h4 2. ♖h2#
- 7) 1. ♖g4 2. ♗ed8# (1. ♗f8 en 2. ♖a6#; 1. ♗ed8 en 2. ♖g4#; witte zetten zijn onveilig)
- 8) 1. ♖b4 2. ♜e3#
- 9) 1. e8 ♗ 2. ♗c5#
- 10) 1. c7 2. c8 ♗#
- 11) 1. f8 ♗ 2. ♜f6#
- 12) 1. d8 ♗ 2. ♗b7#

58

- 1) 1. e3 2. ♗a5+
- 2) 1. ♗e7 2. ♗d2#
- 3) 1. ♖b4 2. ♜f1#
- 4) 1. h8 ♜ 2. ♜a8#
- 5) 1. c8 ♗ 2. a8 ♗#

- 6) 1. ♖g2 2. ♙c3#
- 7) 1. ♜c7 2. b8♘+
- 8) 1. b8♙ 2. ♜h6# (1. b8♜ is pat; zwart mag niet spelen maar moet wel een legale zet hebben. Daarom mag schaak op de eerste zet evenmin)
- 9) 1. d8♘ 2. ♘c6#
- 10) 1. ♜d8 2. ♜h3#
- 11) 1. ♜f4 2. ♜h7#
- 12) 1. ♜c5 2. ♜f8#

59

- 1) voorbeeld
- 2) 1. a4 ♘b4 (1. ... ♘a6 2. ♜a8#; 1. ... b5 2. ♜xb5#) 2. ♜b5# (*Kuligin 1983*)
- 3) 1. ♜d6 ♘a4 (1. ... b4 2. ♜a6#) (*Speckmann 1969*)
- 4) 1. ♜b6 ♘a3 (1. ... axb4 2. ♜a6#) 2. ♜xa5# (*Kaschtschejev 1971*)
- 5) 1. ♘d1 ♘f1 2. ♜e1# (*Polgar, Zsu 1999*)
- 6) 1. a4 ♘c4 (1. ... ♘a5 2. ♜b5#; 1. ... c4 2. ♜b5#) 2. ♜e4# (*Saks 1993*)
- 7) 1. ♘c3 ♘a4 2. ♜a6# (*Nielsen 1939*)
- 8) 1. ♘c5 b6+ (1. ... ♘a6 2. ♜a8#; 1. ... b5 2. axb6#) 2. axb6# (*Ognjanovic 1912*)
- 9) 1. ♜c1 ♘h3 (1. ... g6 2. ♜h6#; 1. ... g5 2. ♜h1#) 2. ♜h1# (*Lazard 1925*)
- 10) 1. ♜a3 ♘c4 (1. ... e3 2. ♜b4#) 2. ♜c5# (*Lazard 1926*)
- 11) 1. d4 a4 (1. ... ♘a4 2. ♜b3#; 1. ... ♘a3 2. ♜b3#) 2. ♜c5# (*Kaschtschejev 1975*)
- 12) 1. ♘c5 bxa2 (1. ... ♘a3 2. ♜xb3#; 1. ... b2 2. ♜a8#; 1. ... ♘a5 2. ♜a8#) 2. ♜xa2# (*Schaposchnikow 1982*)

60

- 1) 1. ♜g8 ♘h4 (1. ... h4 2. ♜g2#; 1. ... ♘h2 2. ♜g2#) (*Radtschenko 1993*)
- 2) 1. ♜g2 ♘h7 2. ♜xh4# (*Speckmann 1969*)
- 3) 1. ♜b3+ axb3 2. ♜a8# (*Seljawkin 1988*)
- 4) 1. ♜f8 ♘h5 (1. ... ♘h7 2. ♜xg7#) 2. ♜h8# (*Poisson 2011*)
- 5) 1. ♜d6 ♘a6 (1. ... b5 2. ♜a3#) (*Slesrenko 1989*)
- 6) 1. ♜b5 a4 (1. ... ♘a7 2. ♜xa5#) 2. ♜xa4# (*Nikitin 1997*)
- 7) 1. ♘e3 ♘xd1 (1. ... ♘c3 2. ♜c1#) 2. ♜b1# (*Brüchner 1949*)
- 8) tekening
- 9) tekening
- 10) 1. ♜c3 ♘f2 (1. ... e3 2. ♜c2#) 2. ♜e1# (*Kaschtschejev 1971*)
- 11) 1. ♜b4 b6 (1. ... ♘a7 2. ♜xb7#; 1. ... ♘c8 2. ♜xb7#) 2. ♜f8# (*Kirillov 1994*)
- 12) 1. ♜c6 ♘xa3 (1. ... ♘a5 2. ♜xa4#) 2. ♜c3# (*Wohlers 1933*)

61

- 1) 1. ♜c1 ♘xh1 2. ♘f2# (*Scheltonoschko 1991*)
- 2) 1. ♜a1 ♘g1 (1. ... d2 2. ♘xd2#; 1. ... ♘e1 2. ♘e3#) 2. ♘f4# (*Lebedinez 1991*)
- 3) 1. ♜f2 h2 2. ♜f1# (*Mlynka 2006*)
- 4) 1. ♜b2 d2 2. ♜b1# (*Koschelenko 1992*)
- 5) 1. ♜g3 ♘b8 2. ♜g8# (*Kardos 1971*)
- 6) 1. ♜b4 h1♜ (1. ... ♘f8 2. ♜b8#; 1. ... ♘d8 2. ♜b8#) 2. ♜b8# (*Garcer 1994*)
- 7) 1. ♜g6 ♘h8 2. ♜h6# (*Pypa 1992*)
- 8) 1. ♜c3 ♘a1 2. ♜a3# (*Pypa 1974*)
- 9) 1. ♘c5 ♘a7 (1. ... bxc5) 2. ♜a5# (*Kopyl 2001*)
- 10) 1. ♘b4 ♘e1 2. ♜c1# (*Iwanow 1989*)
- 11) 1. ♜g2 c2 (1. ... ♘e1 2. ♜g1#) 2. ♜g1# (*Bata Lorinc 2010*)
- 12) 1. ♘g4 ♘b1 2. ♜ (Schönberger 1925)

62

- 1) 1. ♘b5+ ♘c8 2. ♘a6# (*Vogel 1998*)
- 2) 1. ♜h2 ♘d1 (1. ... ♘f1 2. ♜f2#) 2. ♜d2# (*De Savignac-Castelet 1925*)
- 3) 1. ♘c6 e1♜ (1. ... e1♘ 2. ♜h1#; 1. ... ♘h3 2. ♜h5# (2. ♜h1#)) 2. ♜g2# (*Hannemann 1974*)
- 4) 1. ♘b1 ♘xb1 2. ♜h1# (*Kalugin 1997*)
- 5) 1. ♜f2 c1♜ (1. ... c1♘ 2. ♘c2#; 1. ... ♘c1 2. ♜xc2#) 2. ♜e2#
- 6) 1. ♜c3 b4 2. ♜b2#
- 7) 1. ♜d6 ♘f7 (1. ... ♘d8 2. ♜b8#) 2. ♜g6# (*Sevcenko 1995*)
- 8) 1. ♜e7 g6 (1. ... g5+ 2. ♜xg5#; 1. ... ♘g6 2. ♜g5#) 2. ♜h7# (*Lebedinez 1992*)
- 9) 1. ♘a3 ♘b1 (1. ... ♘xa3 2. ♜a1#; 1. ... b2 2. ♜xb2#) 2. ♜b2# (*Kapitonov 1992*)
- 10) 1. ♘c3 ♘a3 (1. ... b1♜ 2. ♜a4#; 1. ... b1♘ 2. ♜b3#) 2. ♜b3# (*Pethers 1930*)
- 11) 1. ♘b2 ♘a4 2. ♜a3# (*Kahl 1928*)
- 12) 1. ♘a4 c1♜ (1. ... c1♘ 2. ♜d1#) 2. ♜f2#

63

- 1) 1. ♯f6 ♭c6 2. ♯d8#
- 2) 1. ♯g7 ♭a6 (1. ... ♭a8 2. ♯xb7#) 2. ♯a1# (*Shaposhnikov 1982*)
- 3) 1. ♯e3 ♭a5 (1. ... ♭c6 2. ♯b6#) 2. ♯a3# (*Andreev 1996*)
- 4) 1. ♭b5 ♭f4 (1. ... ♭d4 2. ♯c4#) 2. ♯g4# (*Riczu 1975*)
- 5) 1. ♯a8 ♭b5 2. ♯xb3# (*Cavrel 1923*)
- 6) 1. ♯f8 ♭g7 2. ♯f7#
- 7) 1. ♯c5 ♭d4 (1. ... ♭f4 2. ♯g4#) 2. ♯c4# (*Riczu 1975*)
- 8) 1. ♯c3 ♭f2 (1. ... ♭xc3 2. ♯h2#; 1. ... ♭d2 2. ♯h3#) 2. ♯h8# (*Sachodjakin 1966*)
- 9) 1. ♭f2+ ♭h2 (1. ... ♭f1 2. ♯h7#) 2. ♯c7# (*Pipa 1993*)
- 10) 1. ♭c3 ♭xb1 (1. ... ♭f5 2. ♯a1#) 2. ♯a8# (*Pronin 1987*)
- 11) 1. ♯e4 ♭c6 (1. ... ♭xe4 2. ♯g8#; 1. ... ♭b8 2. ♯e8#) 2. ♯g8# (*Lindgren 1945*)
- 12) 1. ♭d2 ♭f3 (1. ... ♭g2 2. ♯g4#; 1. ... ♭d4 2. ♯a4#; 1. ... ♭f4 2. ♯g4#) 2. ♯a4# (*Kotrc 1928*)

64

- 1) 1. ♭g1 ♭b1 2. ♭h2#
- 2) 1. ♯f2 ♭g1 2. ♭e2#
- 3) 1. ♭b6 ♭xa3 (1. ... a5 2. ♯xa5#) 2. ♯a5# (*Ermolow 1876*)
- 4) 1. a5 ♭a4 (1. ... b5+ 2. axb6#) 2. ♯a2# (*Hjelle 1956*)
- 5) 1. ♯g8 ♭xg8 (1. ... ♭e7 2. c8♭#) 2. c8♯# (*Kondratjev 1995*)
- 6) 1. ♯hg3 f4 (1. ... ♭h7 2. ♭g3#) 2. ♯h5# (*Szentgyörgyi 1927*)
- 7) 1. ♯h3 ♭d4 (1. ... f3+ 2. ♯h4#) 2. ♯c4# (*Schönberger 1925*)
- 8) 1. ♭e4 ♭d6 2. ♯xf6#
- 9) 1. ♭e8 ♭e6 2. ♯g6# (*Olejník 1988*)
- 10) 1. ♭c8 ♭c6 2. ♯e6# (*Kipping 1955*)
- 11) 1. a6 b3 (1. ... ♭a3 2. ♯a5#) 2. ♯a1# (*Koschakin 1994*)
- 12) 1. ♯h3 c2 (1. ... ♭xb3 2. ♯hxc3#) 2. ♯a4# (*Gartser, Shakhnaza 1989*)